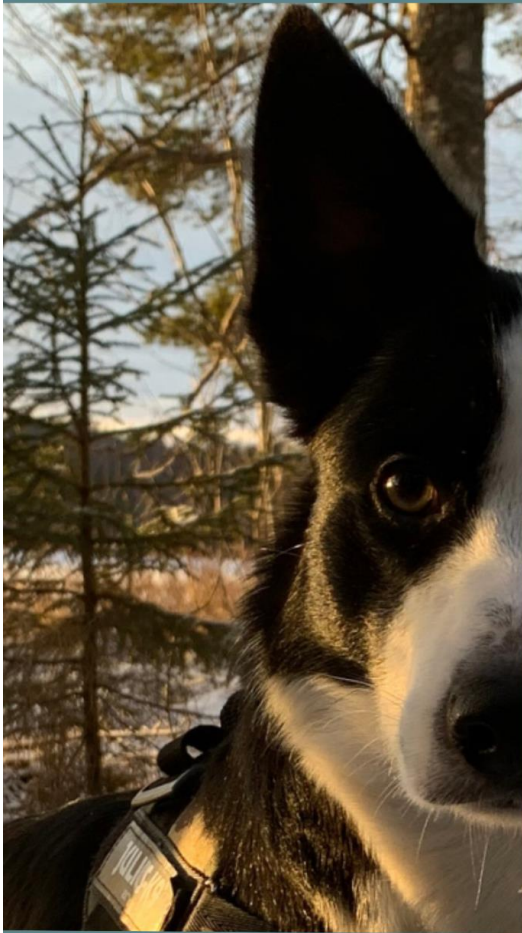

Berättarhunden Sally

Yrkeshögskoleutbildning
Skolhundspedagog
Svenska Terapihundskolan

Josefine Löfman
Hösten 2022

Innehåll

ABSTRAKT	3
1. INLEDNING	4
1.1 Syfte	4
2. TEORI	5
2.1 Sociala tjänstehundar	5
2.2 Human-animal-bond (HAB)	5
2.2.1 Socialt stöd	6
2.2.2 Anknytning	6
2.2.3 Biofili	7
2.3 Hundunderstödd pedagogik (AAE)	7
2.3.1 Mentalisering	8
2.4 Literacy	9
2.4.1 Literacy, lek och berättande	10
2.5 Lek och estetiska lärprocesser	11
2.6 Litteraturhuset Trampolin	12
2.7 Intellectuell funktionsnedsättning	12
2.7.1 Särskolan	13
3. METOD	13
3.1 Enkät	14
3.1.1 Semistrukturerade intervjuer	14
3.1.2 Deltagande observation	14
3.1.3 Bearbetning av material	15
3.1.4 Forskningsetiska aspekter	15
3.2 Undersökningens genomförande	15
3.2.1 Studiens deltagare	16
3.3 Förberedelser	16
3.3.1 Teater – Hunddagis Kojan	18
3.4 Genomförandet	18
3.4.1 Mötet med Djuren i skogen	18
3.4.2 Enskilda lektioner	19
4. RESULTAT	20
4.1 Literacy	20
4.1.1 Enkätresultat	20
4.1.2 Citat från intervju med personal	25
4.2 Mentalisering	27
4.2.1 Enkätresultat	27
4.2.2 Citat från intervju med personal	28
4.3 Human-animal-bond (HAB)	30
4.3.1 Enkätresultat	30
4.3.2 Citat från intervju med personal	31
4.4 Hundunderstödd pedagogik (AAE) i särskolan	33
4.4.1 Enkätresultat	33
4.4.2 Citat från intervju med personal	39
4.5 Observation teater Hunddagiset Kojan	43
5. ANALYS	44
5.1 Literacy	44
5.2 Human-animal-bod (HAB)	50
5.3 Mentalisering	52
5.4 Hundunderstödd pedagogik (AAE) i särskolan	56
5.4.1 Förberedelser	59
5.5 Validitet	59
5.6 Reliabilitet	60
5.6.1 Objektivitet	61
5.7 Framtida forskning	61
6. AVSLUTANDE DISKUSSION	62
7. REFERENSER	63

8. BILAGOR	68
8.1 Bilaga 1 - Intervjufrågor pedagog	68
8.2 Bilaga 2 - Intervjufrågor Assistent.....	70
8.3 Bilaga 3 - Enkät om sociala tjänstehundar i grundsärskolan.....	72
8.4 Bilaga 4 - Elevenkät - Lektioner med hunden Sally.....	75

Abstrakt

Human-animal-bond (HAB) beskriver bandet mellan människa och djur som ett ömsesidigt fördelaktigt och dynamiskt förhållande som påverkas av beteenden som är avgörande för bådats hälsa och välbefinnande. Forskning visar att hundunderstödd pedagogik (AAE) kan påverka elever att bli lugna och trygga i skolan och motivera eleverna i skolarbetet. Sociala tjänstehundar har använts i terapeutiskt syfte för att öka individens förmåga till mentalisering, som handlar om förmågan att tillskriva sig själv och andra mentala tillstånd. Literacy beskrivs som *läs- och skrivförmåga* och *läs- och skrivkunnighet* men kan ses med ett bredare perspektiv och inbegripa både skriftspråkliga aktiviteter och samhällelig språklig kontext.

Studien ville undersöka om en insats med AAE kunde påverka särskoleelevers språkutveckling. Genom en insats med Berättarhunden Sally fick eleverna på grundsärskolan möta en social tjänstehund i grupp och enskilt. Resultatet samlades in genom enkäter med elever och personal, intervjuer med personal samt observation. Genom att dela in resultaten i undergrupper analyserades hur elever i grundsärskolan påverkades av insatsen med social tjänstehund. Genom att belysa perspektiven *literacy*, *HAB* och *mentalisering* visar studien hur AAE kan påverka språkutveckling i särskolan. De resultat som beskriver literacy visar hur arbetet med den sociala tjänstehunden kan skapa tillfällen för berättande där literacy utvecklas. Resultatet beskriver även hur arbetet med AAE kan skapa nya literacy erfarenheter och att insatsen ger eleverna ett gemensamt språkämne som för eleverna samman. Perspektiven *HAB* och *mentalisering* beskriver hur en insats med social tjänstehund kan utveckla lärmiljön och gruppens sociala aktivitet och på detta sätt påverka elevernas förmåga till inläring. Genom att påverka förmågan till mentalisering och därigenom samspelet i elevgruppen kan lärmiljön bli mer lugnande och inkluderande. En social tjänstehund kan på detta sätt påverka det sociala kapitalet i gruppen. I relationsskapandet mellan social tjänstehund och elev kan motivationen påverkas och ge bättre förutsättningar för inläring. Personalen och eleverna beskriver AAE som en insats som är relevant i särskolan, som både kan lära och bidra till lärmiljön.

Nyckelord: Hundunderstödd pedagogik, literacy, särskolan, mentalisering

1. Inledning

Det särskilda bandet som skapas mellan människa och djur kan ge både kärlek och positiva hälsoeffekter. Inom forskningen hittas bland annat stöd för djurs positiva påverkan på människors hälsa (Serpell, 1991) men även påverkan på människors sociala interaktion med varandra (McCune, et. al 2014; Wood, Shardlow & Willis, 2009). Sociala tjänstehundar finns i olika verksamhetsområden såsom omsorgsverksamheter och skolan.

I särskolan går elever som har en intellektuell funktionsnedsättning och som inte bedöms kunna nå kunskapskraven i grundskolan. (Skolverket, 2017. s. 4) Alla elever i särskolan är unika och har olika förutsättningar och behov. Gemensamt för det pedagogiska arbetet i särskolan är att det bör vara konkret. (Jakobsson & Nilsson, 2019 s. 154–155) Att genomföra en studie med AAE i särskolan kräver särskilda förberedelser för att skapa en förutsägbar, trygg och konkret insats för eleverna. Genom samverkan mellan grundsärskolan, hundteam och Litteraturhuset Trampolin kunde förberedelser genomföras muntligt, skriftligt, via bilder men även genom en interaktiv teater. Litteraturhuset kom in med perspektivet *språkutveckling genom berättande*, pedagogen på grundsärskolan med kunskap kring särskolepedagogik och eleverna på särskolan, hundteamet med pedagogik utifrån AAE. Utan en god dialog mellan dessa parter hade den röda tråden gått förlorad. Genom att ha flera olika perspektiv i detta arbete kunde studien vävas samman och resultera i en uppsats som jag hoppas tydligt kan beskriva fördelarna med att använda sociala tjänstehundar i lärandeprocessen.

1.1 Syfte

Syftet är att undersöka om hundunderstödd pedagogik (AAE) är en fungerande insats för att arbeta med elevers språkutveckling och stärka elevers literacy i särskolan.

2. Teori

Genom att beskriva teori och tidigare forskning utifrån AAE och perspektiven *literacy*, *human-animal-bond (HAB)* och *mentalisering* belyser texten de områden som studiens resultat granskas utifrån.

2.1 Sociala tjänstehundar

Redan på 1700-talet användes djur i terapeutisk verksamhet. Dokumentation har beskrivit djur som användes på en psykiatrisk klinik för att skapa sysselsättning för svårbehandlade patienter. Resultat som rapporterades var en ökning av patienternas välmående och sociala kontakter. (Serpell, 2019 s. 18) Flertalet studier har visat på husdjurens positiva hälsoeffekter, bland annat en studie som kunde visa på en märkbar förbättring i både den fysiska och psykiska hälsan hos nyblivna djurägare efter 6–10 månader (Serpell, 1991 s. 717–720).

2.2 Human-animal-bond (HAB)

Relationen mellan människa och djur kallas internationellt för Human-animal bond (HAB). HAB är den förkortning som kommer att användas längre fram i texten för att beskriva denna relation. Det är något särskilt med denna typ av relationer, som skiljer sig signifikant från relationer mellan människor. Enligt American Veterinary Medical Association (AVMA) definieras HAB som ett band mellan människa och djur som ett ömsesidigt fördelaktigt och dynamiskt förhållande som påverkas av beteenden som är avgörande för bådas hälsa och välbefinnande. (Fine, 2019 s. 7) En beskrivning som saknas i denna definition är den känslan av kärlek, som många djurägare känner till sina djur (Fine, 2014). Att ha ett sällskapsdjur har även beskrivits handla om en längtan att vara nära naturen (Fine, 2019 s. 5). Det finns tre olika teorier som förklarar hur HAB skapas, ett band som gör att människor söker sig till sitt husdjur för att skapa relation och få tröst. De tre olika teorierna är *socialt stöd*, *anknytningsteorin* samt *biofilhypotesen*. (Fine, 2019 s. 10)

2.2.1 Socialt stöd

Teorin om socialt stöd handlar om att husdjuret fungerar som ett socialt stöd åt sin människa. Här kan det handla om social kontakt, att ha en vän som man är nära. Att socialisera och skapa ett band till andra är en del av den mänskliga driften och djur kan hjälpa till med att skapa detta band. (Fine, 2019 s. 10) Djur kan ge emotionellt stöd men kan även ge positiva fysiologiska förändringar hos sin ägare såsom reducering i blodtryck och hjärtfrekvens och minskad nivå av stresshormon. (Fine, 2019 s. 11) En rapport från Mccune et. al (2014 s. 51, Wood, 2011) har sammanställt forskning som visar att djur kan ses som en social katalysator som hjälper människor att kommunicera och skapar solidaritet mellan människor. Djurens förmåga att skapa positiva sociala interaktioner gäller även mellan människor i olika kontexter, oavsett kulturella och socioekonomiska skillnader.

Djur kan alltså vara en faktor som hjälper oss att höja det sociala kapitalet i samhället. (Mccune, et. al 2014; Wood, Shardlow & Willis, 2009) Socialt kapital är ett begrepp som innefattar tillit, nätverk och normer. Socialt kapital som en kollektiv resurs i ett samhälle kännetecknas av människors deltagande i sociala nätverk, tillit och normer för ömsesidighet mellan människor. Ett samhälle med högt socialt kapital är mer demokratiska, lyckliga, ekonomiskt välmående och mer hälsosamma. (Emmelin & Eriksson, 2012)

2.2.2 Anknytning

Den andra teorin handlar om anknytning och vår benägenhet att vara vårdgivare. (Fine, 2019 s. 12) John Bowlby tog fram anknytningsteorin, en teori som beskriver att anknytningssystemet gör att vi söker närhet till en anknytningsperson för att söka skydd. Teorin har tagits fram för att beskriva hur en barn-förälder relation fungerar och vår vilja att skydda och ta hand om någon annan. (Bretherton, 1992) Forskning har visat att människor även kan skapa anknytningsrelationer till sina djur. Oxytocin spelar en stor roll i anknytningen där både föräldern och barnet får ett påslag av oxytocin, men samma påslag sker mellan ägaren och dess husdjur, något som visar på en särskild kontakt och gemensamt förtroende för varandra. (Fine, 2019 s. 12)

Både interaktioner mellan människor och interaktioner mellan människa och djur ger ett oxytocin påslag, lägre blodtryck och minskad utsöndring av kortisol, som är kroppens stresshormon. Nivåer av oxytocin och social interaktion är således kopplade till varandra. (Handlin, 2010 s. 73)

2.2.3 Biofili

Enligt teorin om biofili så finns det en nedärvd förmåga hos människor att knyta an till djur och natur. (Karlberg & Eriksson, 2018 s. 18) Denna förmåga kan ses som en överlevnadsfaktor. Om vi inte skulle ha ett harmoniskt förhållande till naturen så skulle vi som människor inte heller förstå vad som är farligt och ofarligt för oss. Det handlar alltså om vårt välmående och om att överleva. (Gullone, 2000) Biofilihypotesen förklarar varför vi kan läsa av och känna rädsla för ett djur som försöker hota oss eller känna medkänsla och vilja hjälpa ett djur som har skadat sig (Fine, 2019 s. 13). Har vi ett djur eller en växt hemma så skapar det en känsla av att vara tillsammans med naturen vilket ökar vår känsla av välmående (Fine, 2019 s. 13).

2.3 Hundunderstödd pedagogik (AAE)

Hundunderstödd pedagogik (Animal Assisted Education, AAE) är en strukturerad insats som är målinriktad, planlagd och som utförs av personal med pedagogisk kompetens. De insatser som genomförs med AAE har ett fokus på utbildningsmål, kognitiv funktion eller sociala färdigheter. Insatsen dokumenteras och framstegen mäts. (IAHAIO, 2014) En viktig del i arbetet med AAE är att hunden inte är ett objekt utan ett subjekt i arbetet. Att hunden är en individ är en viktig del i arbetet där eleven och hunden skapar en egen relation och en egen historia. Att hunden är en individ men inte en människa är en stor del av nyckeln i samspelet mellan elev och hund. (Shani, 2017)

En social tjänstehund i skolan kan påverka elever att bli lugna och trygga. Att arbeta med social tjänstehund kan även motivera eleverna och blir på det viset en viktig del i undervisningen. Hunden inger både ett lugn och har ett kravlöst förhållningssätt till människor vilket gör att barnets känsla av att vara granskad och värderad försvinner. (Lane et al. 2013) Genom att en hund kan visa uppmärksamhet utan att förvänta sig någon

respons tillbaka kan barnet få tid att hitta sin egen drivkraft. Hunden kan också ge trygghet och medföra lugn om barnet blir osäker. Det skapas ett tillåtande klimat där barnets egen motivation till att delta ökar. (Stevenson et al., 2015 s. 341–363)

Ett djur kan även hjälpa till att etablera nya förhållanden till vuxna och kan minska stressen att möta och hantera nya personer. Positiv kroppskontakt är mest effektivt när det gäller att reglera stress, vilket är betydligt enklare med en hund än med en lärare. Det kan därav vara väldigt positivt för elever som har lätt för att bli stressade eller nervösa i skolmiljö att interagera med en hund. (Beetz. et al., 2012 s. 7) I en positiv interaktion mellan barn och hund har hunden en förmåga att sänka barns stress och ångestnivå. Man har även sett positiva resultat när det gäller HAI och förmågan till inläring och barns immunfunktion. Forskning har även visat att elever fokuserade mer på läraren när en hund var med i klassrummet vilket kan antyda att djur kan påverka inläringen genom att ge ökat fokus, motivation och uppmärksamhet (Kotrschal & Ortbauer, 2003 s. 147–159). En studie (Friedmann et al., 1983) visar att barns blodtryck sänktes när de läste högt för en hund och en senare studie visar att närvaron av en hund sänkte ångesten hos barn när de läste högt jämfört med att läsa för en vän eller en vuxen. (Friedmann et al., 2000)

International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO) är en internationell förening för organisationer som arbetar främjande med området *människa-djurinteraktioner*. (IAHAIO, 2014)

2.3.1 Mentalisering

Mentalisering handlar om förmågan att tillskriva sig själv och andra mentala tillstånd. Att vi tänker, att vi känner olika känslor och att vi önska olika saker. Genom förmågan att kunna tolka andras beteenden och att kunna reflektera över sina egna beteenden kan vi förstå andra och oss själva. Genom att förstå att andra människor kan ha andra tankar än oss själva får man en möjlighet att kunna förutse vad som kan hända i en social situation. Mentalisering hjälper oss också att tänka om våra egna tankar, känslor och problemlösningsstrategier. Hur en individs mentaliseringsförmåga utvecklas beror på

individuella förutsättningar men även på vår uppväxtmiljö och hur mycket vi fått öva på vår mentaliseringsförmåga. (Jakobsson & Nilsson, 2019 s. 167) Runt fyraårsålder börjar denna förmåga att utvecklas, men förmågan kan vara bristande hos barn i olika grader och beroende på funktionsvariation. Utvecklingen av empati försvåras av brister i mentaliseringsförmåga eftersom det är svårt att känna medkänsla om man inte förstår vad andra individer känner. (Jakobsson & Nilsson, 2019 s. 168–169)

Shani (2017 s. 53–54) beskriver att man i djurassisterad terapi kan använda djuret som ett sätt för barnet, förälder och terapeuten att mentalisera kring. På detta sätt kan barnet träna på att prata och fundera hur djuret tänker, tycker och känner kring olika situationer. Djurets tydliga kroppsspråk, men oförmåga att kommunicera muntligt, gör att det skapas en reflekterande process där interaktionen med hunden kan göra barnet mer medveten om sig själv, sitt kroppsspråk och hur barnet kan påverka andra individer. Den icke verbala kommunikationen och förståelse för att den finns är grunden för relationen mellan klienten och det arbetande djuret. (Shani, 2017 s. 53–54)

2.4 Literacy

Hur begreppet literacy ska översättas till svenska har debatterats och begreppet har fått flertalet översättningar såsom *läs- och skrivförmåga* och *läs- och skrivkunnighet* (Fast, 2008 s. 42). Literacy kan dock ses med ett bredare perspektiv och inbegripa både skriftspråkliga aktiviteter och även samhällelig språklig kontext. Literacy är en social aktivitet som utövas själv eller tillsammans med andra (Fast, 2008 s. 43). Literacy grundas på ett system av symboler som används för att kunna kommunicera med andra människor, det är även en del av hur vi tänker (Fast, 2008 s. 44–45). Literacy har definierats med åtta punkter (Barton 1994, refererad i Fast, 2008 s. 42–46):

- *Literacy är en social aktivitet.*

Literacy är oftast något som människor gör tillsammans men kan även ske på egen hand. Det sker för ett specifikt ändamål eller på en speciell plats eller tidpunkt. (Fast, 2008 s. 42)

- *Vi har olika former av literacy som vi använder oss av, förknippade med olika områden i livet.*

Olika områden värdesätter olika typer av literacy, exempelvis skolan, hemmet och fritiden. Därför har människor olika former av literacy kopplat till dessa områden. (Fast, 2008 s. 43)

- *Våra literacy-praktiker återfinns i bredare sociala sammanhang.*

Literacy-aktiviteter ser olika ut i olika kulturer. Literacy ger människor en gemensam historia och för människor samman. (Fast, 2008 s. 43)

- *Literacy grundas på ett system av symboler, vilket är till för att kommunicera med andra.* Människor använder system av symboler för att kommunicera. Symbolerna kan förstås av andra människor som har kunskap om samma symboler. Text, notskrift och bilder är ett exempel på dessa symboler. (Fast, 2008 s. 44)

- *Literacy är en del av vårt sätt att tänka.*

Dessa symboler är viktiga för vår egen förståelse och för hur våra tankar blir till. (Fast, 2008 s. 45)

- *Vi har medvetande, attityder och värderingar i förhållande till literacy och dessa attityder och värderingar styr vårt handlande.*

Människor har olika erfarenheter och känslor av literacy. Vissa känner negativa känslor beroende på olika erfarenheter och andra har positiva erfarenheter. (Fast, 2008 s. 45)

- *Literacy har en historia. Vårt individuella liv innehåller många literacy events ända från barndomen.*

Under ett liv deltar en individ i olika literacy situationer som ger individen en alldeles egen literacy historia. Literacy påverkar hur en individ utvecklas. (Fast, 2008 s. 46)

- *Ett literacy event har också en social historia. Rådande praktiker har skapats av det förflutna.*

Ekonomi påverkar vilka som har böcker eller dator hemma och vilka olika typer av leksaker som finns i ett hem. Det är även vanligt att föräldrar gör saker med sina barn som är liknande det som de själva fick göra när de var små. (Fast, 2008 s. 46)

2.4.1 Literacy, lek och berättande

Ett lekande barn behöver fantasi. Barnet skapar sammanhang till sina upplevelser, känslor och minnen i sin lek. I leken gör man saker som man sett vuxna göra, såsom att

sitta och läsa tidningen. Barnet leker också sina upplevelser, såsom att vara på kalas eller hos läkaren. Leken är barnets sätt att hantera händelser och situationer, att förstå verkligheten. Lekens förmåga att göra ett papper till en ö eller ett skosnöre till en flod är en grund i processen att bli en skrivare och läsare. (Fast, 2008 s. 70) Barnet övar sin literacy när hen leker. Berättelser som barnet hör blir till en lek. Barn som ofta får lyssna till olika berättelser återkopplar ofta till dessa berättelser i sin egen lek och vardag. Barn gör också berättelser själva med karaktärer som har olika röster och nya ord. Genom leken kan barnet utveckla sin förmåga till turtagning, ömsesidighet och samförstånd och på detta sätt öka sitt språk, förmåga till kommunikation, samarbetsförmåga och empati. (Fast, 2008 s. 71)

Berättandet har en stor betydelse för barnets literacy. Genom att lyssna till en berättelse lär barnen sig omedvetet. Språkets uppbyggnad och läte och nya ord tar sig in i barnets medvetande genom berättandet. Genom berättande får barnet kunskap om språket som de sedan själva kan använda när de ska skriva, lära sig läsa eller själva skapa en berättelse. Genom att lyssna på flera olika berättelser kan ett barn förstå hur en berättelse är uppbyggd. När en berättare berättar tar lyssnaren in orden och gör berättelsen till sin egen. (Fast, 2008 s. 86) Barn delar med sig av vad som hänt under dagen till andra genom att berätta. När lyssnaren frågar om vad barnet kände, eller vart det hände, så bygger barnet och lyssnaren vidare på berättelsen. Detta är en viktig del i barns språkutveckling och identitetsskapande. (Fast, 2008 s. 87) Barns kunskap och erfarenhet bör tas tillvara när barnen ska utforska och lära sig språket. Men vuxna kan också hjälpa till att ge barnen material att fantisera kring genom att förse barnen med upplevelser och berättelser. (Forsgren Anderung & Folkesson, 2018)

2.5 Lek och estetiska läroprocesser

Leken är en oerhört viktig för barnets utveckling. I skolan är det skapande arbetet och leken en viktig del i det aktiva lärandet. Under de första skolåren är leken väsentlig för att skoleleverna ska ta till sig nya kunskaper. Leken blir ett arbetssätt att lära eleverna ny kunskap. Genom undervisning ska leken ge eleverna möjlighet att prova nya identiteter, utveckla sin kreativitet, bearbeta intryck och öva sin förmåga till samarbete och

kommunikation. (Skolverket, 2022) I elevers utveckling och identitetsskapande ingår lek, rörelse och musik som naturliga delar. I dessa delar är samarbete och samvaro med andra individer en stor del. Lek, rörelse och musik kan öppna upp för andra delar av lärande i hjärnan som inte bara berör det kognitiva. Delar i hjärnan som styr känslor och mellanmänniska processer kan aktiveras genom att öva empati och socialt samspel. (Knutes Nyqvist & Wallius, 2020) Turtagning, imitation och synkronisering är något som finns redan i samspelet mellan det lilla barnet och dess omsorgspersoner. Dessa delar är beståndsdelar i leken. Genom att leka tillsammans skapas ömsesidighet och samhörighet. Leken främjar förmåga till medmännisklighet och att lära sig styra sin impulsivitet. Att reflektera kring egna och andras avsikter i leken ökar förmåga till mentalisering (Hart, 2015). Rätten till lek finns tydligt beskriven i både Barnkonventionen (Regeringen, 2018) och Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Regeringskansliet, 2008)

2.6 Litteraturhuset Trampolin

Litteraturhuset Trampolin är en verksamhet belägen i Sandviken. Trampolin har ett kommunalt uppdrag men även ett regionalt uppdrag. Verksamheten arbetar för att inspirera till berättande i olika former. Trampolin arbetar mot barn och unga i åldrarna 0–18 år under deras skoltid, men även på deras fritid. Verksamheten arbetar med att låta barn och unga ge liv till sina berättelser genom olika estetiska uttrycksformer. Trampolin arbetar även mot vuxna som i sitt yrkesutövande berör barn och unga, berättande och språkutveckling. (Forsgren Anderung & Folkesson, 2018)

Litteraturhuset Trampolin var en samverkanspart i arbetet med Berättarhunden på särskolan. Litteraturhuset kom in med perspektivet *språkutveckling genom berättande* och deras kunskap och erfarenhet av att arbeta med barn och unga med dessa frågor.

2.7 Intellectuell funktionsnedsättning

Att ha en intellektuell funktionsnedsättning innebär att man har en nedsatt intellektuell förmåga och en nedsatt adaptiv förmåga. Det innebär att man har svårigheter att anpassa sig till vardagliga aktiviteter. Den intellektuella funktionsnedsättningens konsekvenser skiljer sig mycket åt från individ till individ. Man kan ha en lindrig, måttlig, svår eller

mycket svår intellektuell funktionsnedsättning. (SMPS, 2022) Individer med intellektuell funktionsnedsättning är således inte en homogen grupp och behöver anpassad undervisning som utgår från individens behov, erfarenheter och förutsättningar. Om man har en intellektuell funktionsnedsättning kan man behöva stöd för att ta emot, bearbeta och hantera information. Den intellektuella funktionsnedsättningen kan även påverka individens förmåga och kunskap att minnas. Man kan även behöva stöd i kommunikationen och det sociala samspelet. Individer som har intellektuell funktionsnedsättning kan också ha andra funktionsnedsättningar såsom hörsel, synnedsättningar eller andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar såsom autism eller ADHD. (SPSM, 2022)

2.7.1 Särskolan

I särskolan går elever som har en intellektuell funktionsnedsättning och som inte bedöms kunna nå kunskapskraven i grundskolan. I grundsärskolan (åk 1–9) har man ofta mindre elevgrupper. Utbildningen är anpassad för elever med intellektuell funktionsnedsättning, eller bestående hjärnskada och anpassas för elevens särskilda förutsättningar och behov. (Skolverket, 2017. s. 4) Läroplanen i grundsärskolan skiljer sig från en del av grundskolans ämnen, särskilt i de teoretiska delarna (Skolverket, 2017 s. 5). Det pedagogiska arbetet för en elev i särskolan bör vara så konkret som möjligt. Pedagogiken får gärna utgå från konkreta verklighetsupplevelser och man bör använda ett konkret språk och visuellt stöd. (Jakobsson & Nilsson, 2019 s. 154–155) Under våren 2022 bestämde Regeringen att grundsärskolan ska byta namn till *anpassad grundskola* (Axelsson Kihlbom, 2021/22). Detta lagförslag träder i kraft först under sommaren 2023, därav benämns skolformen fortfarande som grundsärskola i uppsatsen.

3. Metod

Denna studie undersöker AAE och språkutveckling på särskolan. Det är en kvalitativ studie som hämtar uppgifter från observationer och intervjuer. Dock innehåller studien en kvantitativ del i form av enkäter med fasta svarsalternativ som gått ut till samtliga deltagare, både personal och elever. Genom att med enkäter undersöka hur eleverna upplever insatsen med AAE kan insatsens ändamålsenlighet för gruppen undersökas. En

kvalitativ studie har inte fokus på att analysera mängden av en egenskap utan fokuserar på förekomsten av en viss kvalitet. (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 62) Intervjuerna genomfördes med personalen för att samla deras åsikter och tolkning av insatsen. Genom att bearbeta materialet och sortera in resultaten från enkät och intervju i begreppen *literacy*, *mentalisering* och *HAB* har författaren för avsikt att visa på de områden som insatsen med hund berör i arbetet med språkutveckling på särskolan. Genom perspektivet *AAE i särskolan* kan lämpligheten för insatsen på särskolan studeras.

3.1 Enkät

Samtliga åtta deltagande elever besvarade enkäten. Elevernas enkät bestod av åtta frågor där svaren var i form av olika smileys, där varje smiley symboliserade ett poäng. Svaren kunde poängsättas från ett till fyra poäng. Ett poäng motsvarade ett negativ svar och fyra poäng ett positivt svar till frågan. Svaren handlade om insatsen med den sociala tjänsthunden, förväntningar inför insatsen samt resultat av insatsen. Även pedagogen och de två assistenterna besvarade en enkät som berörde förväntningar av insatsen, insatsens påverkan, resultat samt framtids tankar kring AAE. Här kunde respondenten sätta svar med poäng från noll till tio. Noll motsvarade ett negativt svar och tio ett positivt svar till frågan.

3.1.1 Semistrukturerade intervjuer

Intervjun genomfördes med pedagogen samt de två assistenterna efter att insatsen och terminen med eleverna avslutas. Semistrukturerade intervjuer genomfördes. Detta är en metod för att få fram deltagarnas värderingar, åsikter och fakta kring insatsen (Angelöw & Jonsson, 2000 s.79). Intervjun genomfördes enskilt med respektive respondent och samtliga respondenter besvarade enkäten innan intervjun. Intervjuare var uppsatsens författare. Intervjun spelades in och har därefter transkriberats av författaren.

3.1.2 Deltagande observation

Under insatsen genomfördes en interaktiv teater med Litteraturhuset Trampolin. Under teatern genomförde studiens författare en observation som senare kommer att beskrivas

i korta drag. En deltagande observation kan ha en kvalitativ ansats (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 75). Syftet med observationen i studien var att observera elevernas deltagande i den interaktiva teatern och dess roll i den förberedande fasen.

3.1.3 Bearbetning av material

Intervjuerna bearbetades genom att transkriberas. Enkätsvaren har gjorts om till statistik i diagramform. Både intervju- och enkätsvaren har sorterats in i fyra grupper. *Literacy*, *HAB* och *mentalisering* beskriver resultat inom dessa områden utifrån insatsen med AAE. Flera intervjusvar och enkätfrågor berörde själv insatsen av *AAE i särskolan*, som redovisas som en egen grupp.

3.1.4 Forskningsetiska aspekter

Det finns fyra allmänna huvudkrav gällande forskningsetik. Dessa är informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav (Vetenskapsrådet, 2002). Samtliga deltagande elever fick muntlig information inför insatsen. Elevernas vårdnadshavare fick skriftlig information inför insatsen samt möjlighet till muntlig information om de önskade detta. Personalen som arbetade i klassen och genomförde en enkät och intervju fick information om vad svaren skulle användas till och gav samtycke till detta. Skriftligt samtycke är inhämtat från vårdnadshavare för genomförande av elevenkät. Samtycke är även hämtat av elever för möjlighet att få visa bilder och uppgifter som eleverna skapat under insatsen. För att inte röja anonymiteten på de enskilda individer som medverkat i denna studie har jag valt att inte förmedla vilken kommun som studien genomfördes i, utan enbart skriva Gävleborgs län. Detta på grund av att särskolan ofta är placerad i en specifik skolenhet, ibland utan parallella klasser. Nyttjandekravet följs och de insamlade uppgifterna om enskilda individer kommer endast användas för studiens ändamål.

3.2 Undersökningens genomförande

Det studien skulle observera var insats med AAE för att stödja grundsärskoleelevers språkutveckling.

3.2.1 Studiens deltagare

Den skola där studien genomfördes är en grundsärskola som ligger i Gästrikland. I den klassen där insatsen genomfördes gick det sju elever inledningsvis som senare utökades med en elev till åtta elever. Sju av eleverna var pojkar och en elev var flicka. Samtliga elever har diagnosen intellektuell funktionsnedsättning, flertalet har även andra diagnoser. Nästa alla elever hade någon form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Eleverna gick under våren 2022 i årskurs 2–3. Vissa av eleverna var vana vid hundar medan andra uttryckte osäkerhet och nervositet över att träffa hunden. I genomförandet av grupplektionerna påbörjades en insats i storgrupp som efter första lektionen i stället delades in i två grupper med 4 elever i varje grupp. Detta på grund av att lektion i storgrupp blev för utmanande för både elever och den sociala tjänstehunden.

I en av grupperna fanns större utmaningar att delta i gruppverksamhet, något som påpekas av assistenterna i intervjun. I klassen där studien genomfördes arbetade en pedagog och två assistenter. Denna personal ingår i studien med sina observationer och deltagande i insatsen.

3.3 Förberedelser

Inför mötet mellan hunden och eleverna genomfördes flera olika förberedelser. Eftersom flera av barnen på särskolan mår särskilt bra av ramar och rutiner (Jakobsson & Nilsson, 2019 s. 152) var det värdefullt att lägga tid på förberedande arbete. Barnen fick ett brev av hundföraren med information och en bild på den sociala tjänstehunden med en kort beskrivning om hunden några veckor innan start för att förbereda sig för vem de skulle möta. Tillsammans med pedagogen kunde eleverna prata om den sociala tjänstehunden och ställa frågor. En vecka inför starten genomförde författaren av studien en praktikvecka i klassen. Under denna vecka skedde flera gruppdiskussioner om hundar och specifikt om den sociala tjänstehunden; vad hon gillade, vart hon kom ifrån, hur gammal hon var osv. Denna vecka blev relevant för förberedande och relationsbyggande mellan elev och hundförare, för att skapa trygghet hos eleverna. Det gav även hundföraren mer kunskap om elevgruppen för att förbereda och anpassa insatsen.

BILD 1. SALLY VÄNTAR I SKOGEN PÅ ATT ELEVERNA SKA KOMMA.

3.3.1 Teater – Hunddagis Kojan

För att förbereda elever ytterligare och ge extra kunskap till dom elever som inte var vana vid hundar genomfördes en föreställning för eleverna innan det riktiga hundmötet. Föreställning handlade om hundar och spelades av personal från Litteraturhuset Trampolin. Föreställningen var interaktiv och eleverna fick själva agera hundar på hunddagiset. I föreställningen fick eleverna låta, röra sig och leka som hundar. Dom fick fundera och diskutera kring hur hundar kommunicerar och hur en hund tänker och känner.

3.4 Genomförandet

Genomförandet planerades tillsammans med grundsärskolan och Litteraturhuset Trampolin. I insatsen följdes boken *Djuren i skogen* av Sarah Sheppard. Boken innehåller faktatext kring ett antal djur i den svenska skogen och i insatsen arbetades specifikt med igelkotten, räven, grävlingen samt björnen. Genomförandet skedde utomhus, i en skog i närheten av skolan. Anledningen till att insatsen genomfördes utomhus berodde på allergi hos elev i skolan. Eftersom boken vi arbetade med hette *Djuren i skogen* så fungerade lokalen som ett naturligt möte med den riktiga skogen. Miljön var dock utmanade för både elever och den sociala tjänstehunden, då det bland annat rörde sig andra barn, vuxna, hundar och andra djur i denna skog.

3.4.1 Mötet med Djuren i skogen

På torsdagar en timme i veckan fick eleverna träffa den sociala tjänstehunden (Sally) för att lära sig om ett djur i den svenska skogen. En lektion gick till så att eleverna först fick hälsa på den sociala tjänstehunden och därefter presenterade hon ett djur i skogen. I början av lektionen genomfördes högläsning från en faktatext om djuret från boken *Djuren i skogen*. Under lektionen lärde hundteamet eleverna om hur djuret ser ut, vad djuret äter, hur man stavar till djuret och hur djuret låter, på olika lekfulla sätt. Lektionen skedde i grupp. Först i helgrupp, vilket visade sig vara en utmaning både för elever och den sociala tjänstehunden vilket gjorde att den stora gruppen delades in i två smågrupper. I den ena gruppen följde pedagogen med fyra elever och i den andra gruppen följde två

assistenter med fyra elever. I en av grupperna fanns elever med större utmaningar att delta i en gruppverksamhet, något som påpekas av assistenterna i intervjun.

3.4.2 Enskilda lektioner

Under samma period genomfördes även hundlektioner tillsammans med enskilda elever från samma klass. Dessa enskilda lektioner berörde olika ämnen såsom svenska, samhällskunskap och idrott. Lektionslängden varierade utifrån elever och lektionsinnehåll.

BILD 2. ELEV HAR RITAT TECKNINGAR TILL SALLY INFÖR FÖRSTA MÖTET.

4. Resultat

Resultatet av intervjuerna och enkäterna bearbetades genom att dela in informationen i fyra grupper; *literacy*, *HAB*, *mentalisering* och *AAE på särskolan*. Observationen av teatern beskrivs enskilt.

4.1 Literacy

Nedan redovisas det material som grupperats in i perspektivet *literacy*.

4.1.1 Enkätresultat

DIAGRAM 1.

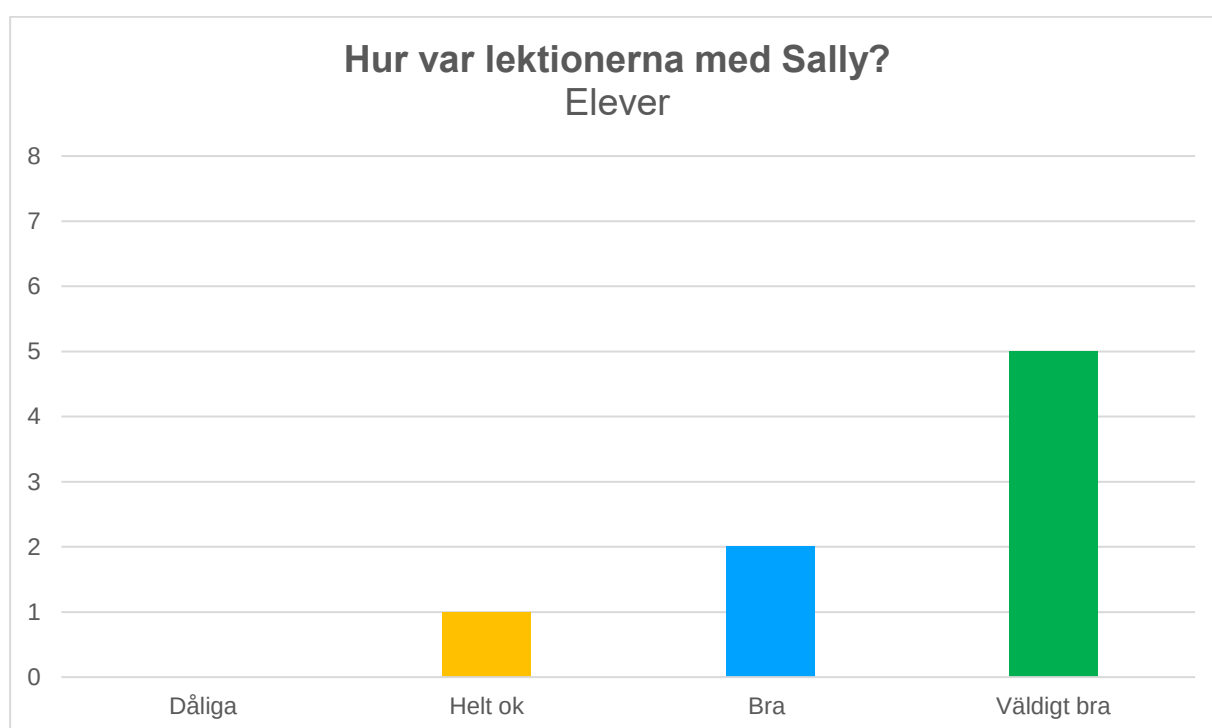

Diagram 1 redovisar elevers svar på enkätfrågan om hur eleverna upplevde lektionerna med Sally. Första stapeln redovisar hur många eleverna som upplevde att lektionerna med Sally var "*dåliga*", den orangea stapeln redovisar antalet "*helt ok*", den blå stapeln representerar "*bra*" och den gröna stapeln redovisar antalet "*våldigt bra*". Samtliga elever har svarat på frågan. Resultatet visar att fem har svarat "*våldigt bra*", två har svarat "*bra*" och en har svarat "*helt ok*".

DIAGRAM 2.

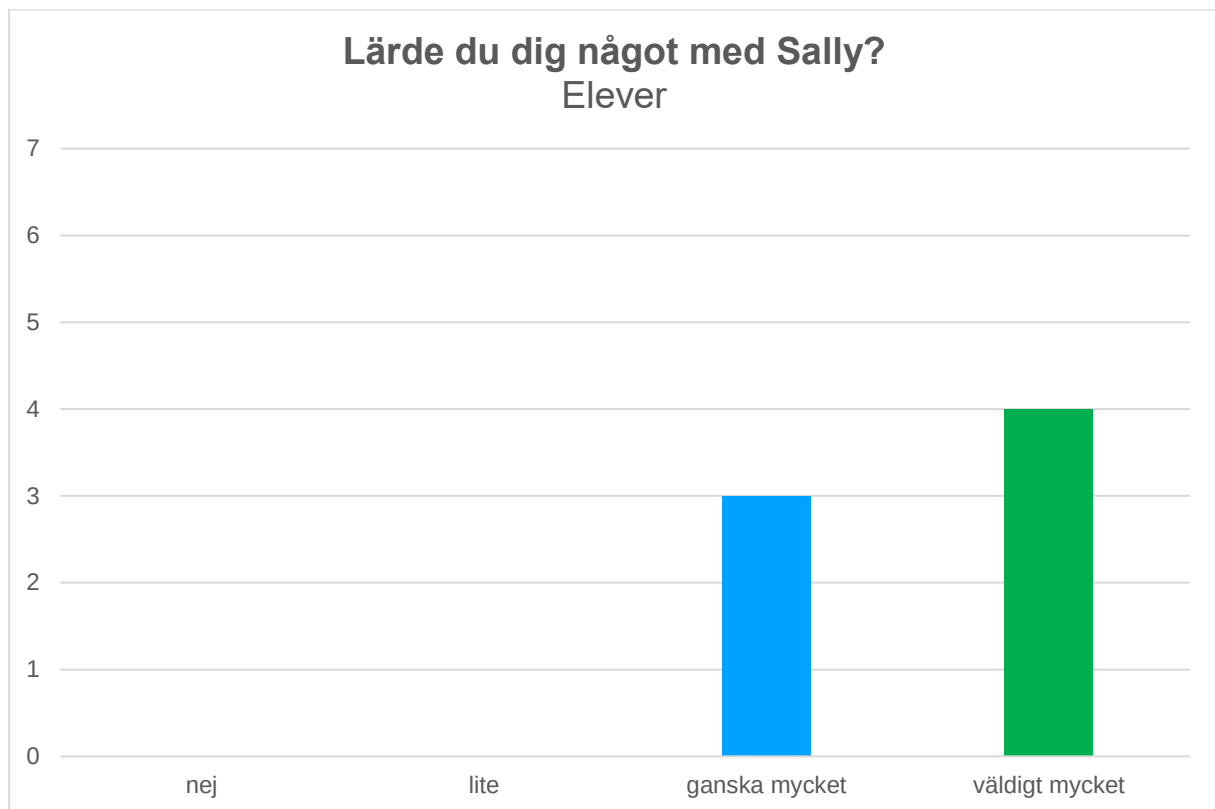
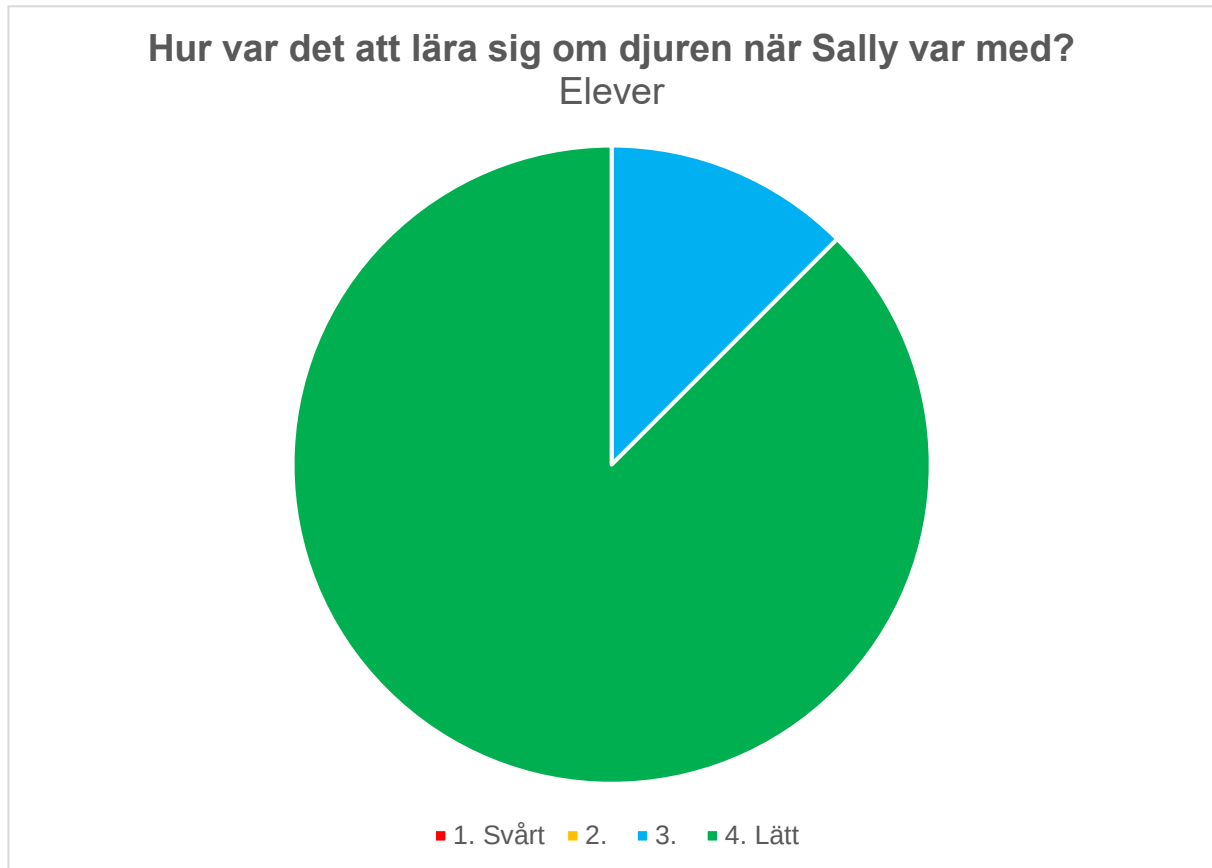

Diagram 2 redovisar elevers svar på frågan *Lärde du dig något med Sally?* Sju av åtta elever har svarat på frågan. Den första stapeln redovisar antal "*nej*", den andra stapeln redovisar antal "*lite*", den tredje stapel redovisar antal "*ganska mycket*" och den fjärde stapeln redovisar antal "*väldigt mycket*". Tre av respondenterna har svarat "*ganska mycket*" och fyra har svarat "*väldigt mycket*".

DIAGRAM 3.

Det tredje diagrammet visar hur eleverna svarat på frågan *“Hur var det att lära sig om djuren när Sally var med?”*. Samtliga elever har svarat på frågan.

1 representerar *“svårt”*, 2 och 3 är steg upp mot 4 som representerar *“lätt”*. Resultatet visar att sju av eleverna (grönt) tyckte att det var lätt att lära sig om djuren när Sally var med. En elev svarade 3 (blått).

DIAGRAM 4.

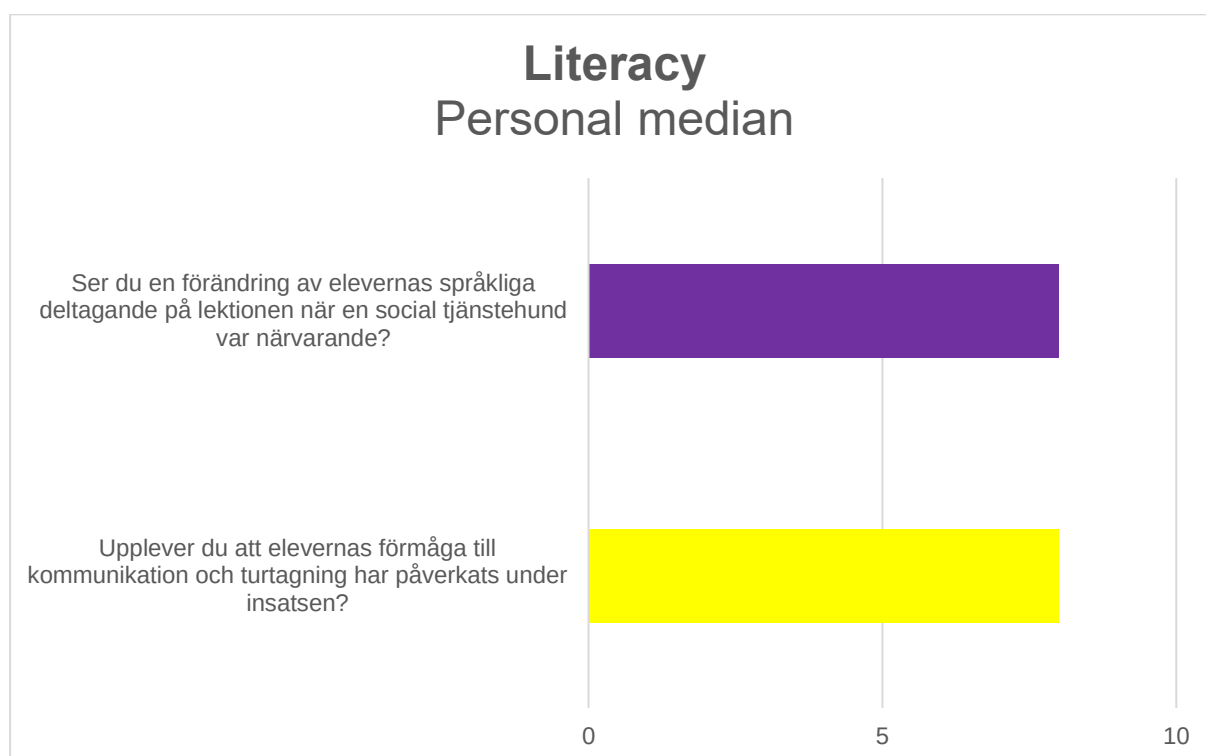
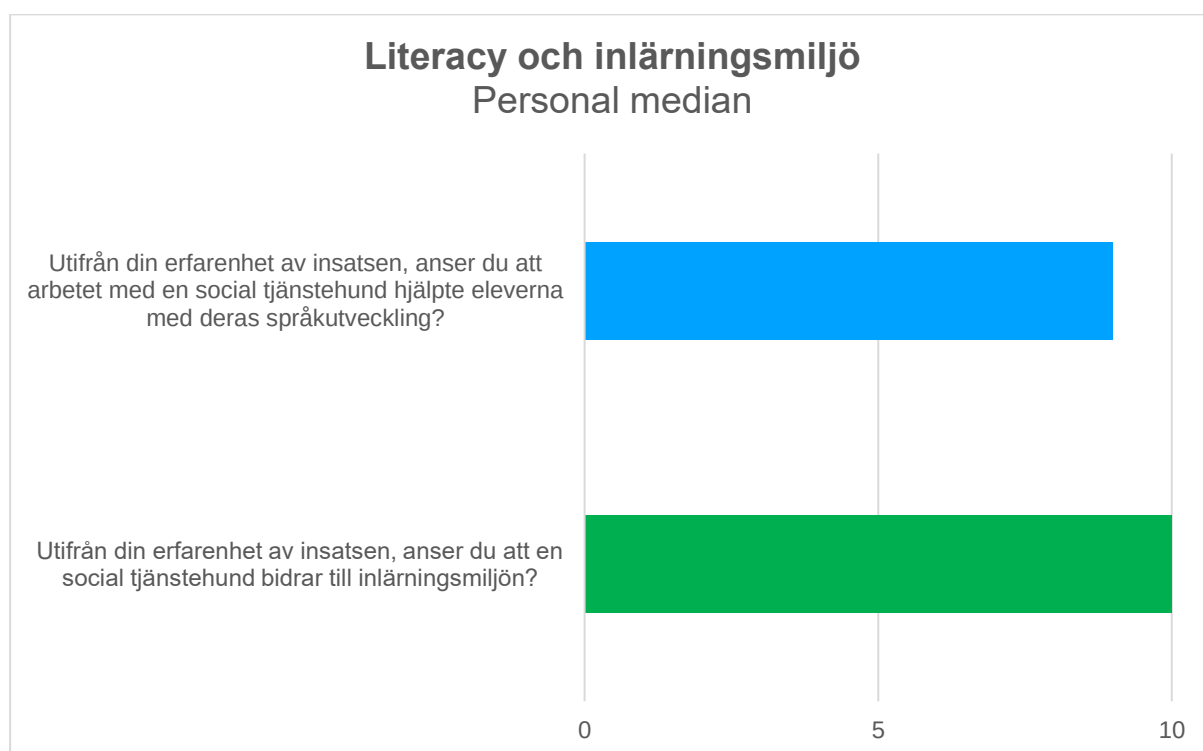

Diagram 4 redovisar pedagogen och assistenternas svar på enkätfrågor som berör elevernas literacy och kunskapsutveckling. Den lila stapeln redovisar hur personalen ser förändringar på elevernas språkliga deltagande på lektionen när en social tjänstehund var närvarande. Noll representerar *"elevernas språkliga deltagande minskade"* och därefter följer en poängstege där fem representerar *"nej"* nummer tio *"elevernas språkliga deltagande ökade"*. Resultatet visar en åtta som representerar ett svar åt en positiv riktning mot att elevernas språkliga deltagande ökade.

Den gula stapeln redovisar hur personalen har upplevt att elevernas förmåga till kommunikation och turtagning har påverkats under insatsen. Noll representerar *"elevernas förmåga påverkades negativt"* och därefter följer en poängstege där nummer fem representerar *"nej"* och tio representerar *"elevernas förmåga påverkades positivt"*. Resultatet visar en åtta som representerar ett svar åt en positiv riktning mot att elevernas förmåga påverkas positivt.

DIAGRAM 5.

Den blå stapeln i diagram 5 redovisar om personalen anser, utifrån sin erfarenhet av insatsen, att arbetet med en social tjänstehund hjälpte eleverna med deras språkutveckling. Noll representerar *"nej"* och därefter följer en poängstege där nummer fem representerar *"lite"* och tio är *"ja, mycket"*. Resultatet visar en nia som representerar att personalen anser att den sociala tjänstehunden hjälpte eleverna med deras språkutveckling.

Den gröna stapeln redovisar om personalen anser att en social tjänstehund bidrar till inlärningsmiljön, utifrån erfarenheten från insatsen. Noll representerar *"i en negativ riktning"* och därefter följer en poängstege där nummer fem representerar *"lite"* och tio är *"i en positiv riktning"*. Resultatet visar att personalen anser att den sociala tjänstehunden bidrar till inlärningsmiljön i en positiv riktning.

4.1.2 Citat från intervju med personal

Literacy	
Citat	Respondent
"[...] Och att dom kunde återberätta så bra, i detalj nästan om vad som hade hänt i skogen med Sally. Om vi sa dagen efter: - Vad var det som Sally hade berättat om? Men då var det ju du som hade läst faktaboken om räven. Då kunde en elev säga: - Jag förstod inte riktigt men hette det: gryt? Sådana där ord som man annars får jobba jättemycket med för att det skulle bli befäst och få förståelse för. - Var det så där det hette där rävarna bor...? Dom fick med sig mycket tycker jag."	Pedagog Grundsärskolan
"De här stunderna när du och Sally och eleverna ensam hade tid, när de kom tillbaka och man såg i ansiktet. Alltså jag såg glädjen i dom att de hade fått egen tid och något speciellt. Jag tänker speciellt på en elev som har svårt att sätta ord på, men hon berättade allt: "Vi gick, jag fick hålla i kopplet, Josefine gick där." Hon kunde ju! Jag såg ju vad ni hade gjort i mina tankar. Det är jättesvårt att få henne, genom att hon pratar bara enstaka ord, hon har inte meningar. "Jag höll i kopplet på Sally när jag och Josefine gick i skogen." "Vart gick ni?" "Vi gick ..." och så berättade hon hur det såg ut och vad du sagt och att hon fick klappa Sally och att man skulle klappa sakta... Hon fick med sig allt. Den lilla extra stunden tror jag gav dom jättemycket och jag såg ju det själv också."	Pedagog Grundsärskolan
"Och det är lite roligt när Sally var här sista dagen, så fick de ju sina små hundar och då lekte de ju med Sally. Och då frågade en annan elev en elev, vad ska din hund heta? Heta, det är ju Sally! [...] Så helgen efter, på måndagen sen så berättade de jättemycket. En elev berättade att han hade byggt, kanske med lego det förstod jag inte, men då hade hunden varit med. Och en annan elev hade haft med sin hund i bilen [...]"	Pedagog Grundsärskolan
"Ja, jag tänker på de här lekarna som vi gjorde. Det blir ju en turtagning när man ska beskriva djuret eller när man ska berätta hur man kände. Vad tyckte du idag? De måste prata utifrån sig själva så naturligtvis utvecklar dom det tycker jag. Också på ett naturligt sätt för ibland får man ställa fråga på fråga med de här eleverna, men det gällde ju bara att öppna upp så föll det på plats på något vis. Vi behövde inte hålla på att dra ut. Jag tänker på när de beskrev djuren och de inte fick säga djurens namn, alltså det är jättemånga moment i deras huvud att hålla reda på. Men det gick ju bra, från kraftig	Pedagog Grundsärskolan

Literacy

Citat	Respondent
<i>autism till jätteutåtagerande så gick det ju jättebra, alla satt på sin sten och: "Lika svans som Sally." (exempel på hur eleverna beskriver utseendet på djuret" - reds anm) "</i>	
<i>"Ja, det blev mer spontant. -Titta det är det här! Dom kunde ju i glädje direkt säga vad Sally gjorde. Att de använde språket mer beskrivande, de beskrev saker runt omkring när vi var där med Sally mycket och kunde sätta ord på ett annat sätt. Med deras tvåspråkighet och alla deras hinder på vägen, så kunde jag se att det öppnade upp. Det är lättare att se en hund, vara runt en hund och beskriva en hund: -Titta hennes svans är svart och vit! Sådana saker kanske blev mer spontana när vi var nära Sally än när det var en bild. Då kunde man ju fråga saker, men här kom det ju själv, de såg ju saker som kanske inte vi såg."</i>	Pedagog Grundsärskolan
<i>"[...] Jag tror fortfarande att just de här mötena en till en, då kan man lyfta. Någon kanske behöver mer stimulans med språket eller behöver jobba mer kring det. Eftersom de är så olika, det är svårt kanske, eller det behöver inte vara svårt kanske, men för att få intresset från alla få allas uppmärksamhet så kanske det är lättare att ta en och en. Jag tycker det hade varit jättebra."</i>	Assistent Grundsärskolan
<i>"Jamen, det har ju blivit att de har... kanske inte mer än de har varit i klassrummet. Men jag tycker absolut att det är upplyftande för språket, de har haft något att prata om. Något gemensamt som alla har varit involverade i. Mer ett ämne, som spel och så kanske alla vet vad det är för något, men nu har det blivit mer att alla har pratat om Sally på raster och så. Och sen att det blir mer en samhörighet i gruppen, att alla har vetat vad det handlat om. Som spel kanske inte alla vet vad det handlat om. Men de här dialogerna var på lika nivå, det tycker jag har varit roligt."</i>	Assistent Grundsärskolan
<i>"Nu har det varit rätt så kort tid, men det tror jag absolut. Sen att man inte kan se ett resultat just här och nu men skulle vi få jobba och använda oss av metoden när det gäller språkutveckling och läshunden som ett verktyg så absolut. Jag tror det skulle bli enkelt för dom. [...]"</i>	Pedagog Grundsärskolan
<i>"Jag vet inte. Jag tror det har påverkat dom positivt för det mesta, men det var så kort tid så jag tycker det är svårt att uttala mig tror jag"</i>	Assistent Grundsärskolan

4.2 Mentalisering

Nedan redovisas det material som grupperats in i perspektivet *mentalisering*.

4.2.1 Enkätresultat

DIAGRAM 6.

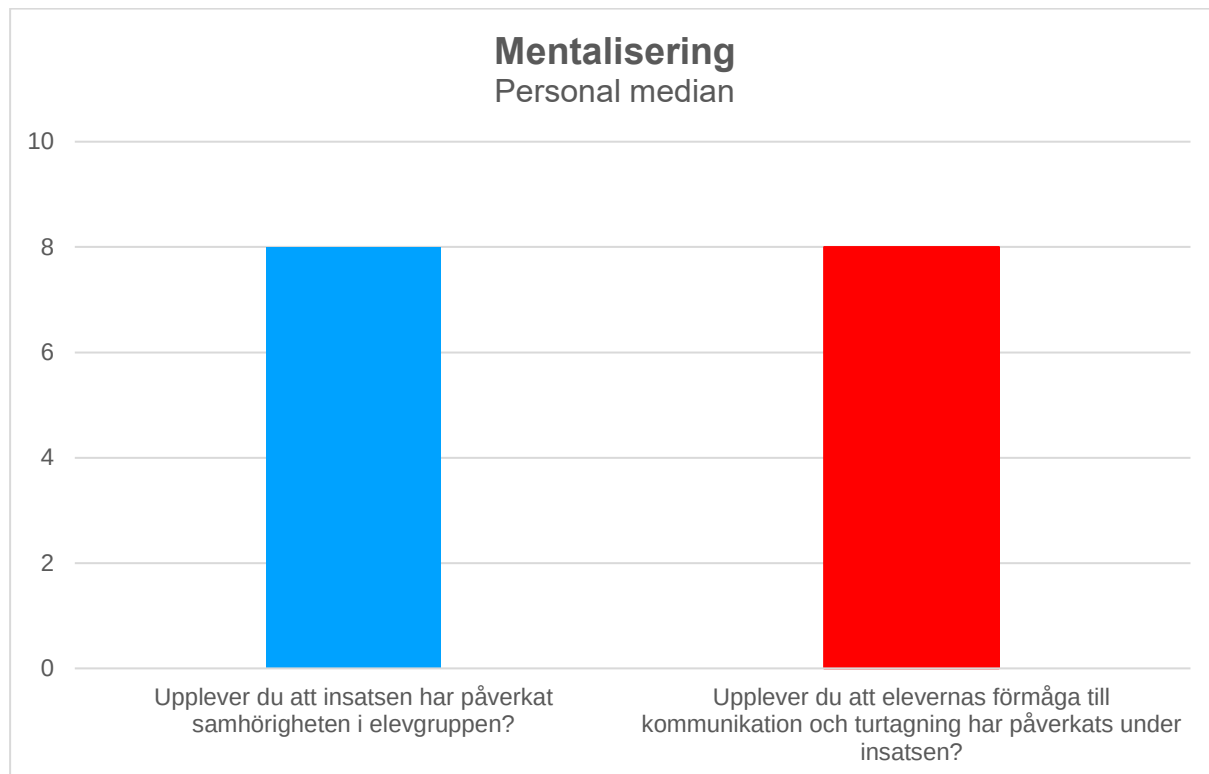

Diagram 6 redovisar personalens svar på frågor som berör mentalisering. Den blå stapeln redovisar om personalen upplevt att insatsen påverkat samhörigheten i elevgruppen. Noll representerar "*samhörigheten har minskat*", fem står för "*nej*" och tio representerar "*samhörigheten har ökat*". Resultatet blev en åtta som representerar en positiv riktning mot att samhörigheten har ökat.

Den röda stapeln redovisar om personalen upplever att elevernas förmåga till kommunikation och turtagning har påverkats under insatsen. Noll representerar "*elevernas förmåga påverkas negativt*", fem står för "*nej*" och tio representerar "*elevernas förmåga påverkas positivt*". Resultatet blev åtta som representerar en positiv riktning mot att elevernas förmåga till kommunikation och turtagning har påverkats positivt.

4.2.2 Citat från intervju med personal

Mentalisering	
Citat	Respondent
<i>"De fick med sig så mycket som de här eleverna behöver träna på. Det sociala samspelet är svårt framför allt, både om man är utåtagerande, men jag tänker barnen med autism för där är det att förstå andra. Men när det gick via Sally så gick det lättare. Aha, nu är det du som får gå fram osv. Det såg jag jättebra på alla lektioner. [...]"</i>	Pedagog Grundsärskolan
<i>"[...] för att vi pratat mycket om hur man ska förhålla sig till djur, och vi har pratat om vad Sally tycker om och inte tycker om. Det känns som de har tagit på sig ett litet ansvar och varit mer motiverad och velat jobba".</i>	Assistent Grundsärskolan
<i>"Ja, vissa tycker ju att det är kul och blir ju glad att Sally kommer. De blir upprymd liksom. De tycker om djur, de flesta gör det av våra barn. Så det tror jag är viktigt och bra att det kommer in i skolan [...]"</i>	Assistent Grundsärskolan
<i>"Annars är de här barnen stora "jag". Men när man pratar om Sally så: - Jaha, är det du idag? Inte så att det är: - Va är det du?! Utan då frågar de mig: - När får jag? Så det märkte jag stor skillnad på, för annars har det bara varit: - Nej! Som när de ska trycka på knappen, då måste vi ha i turordning. Vad tror du det beror på? (Intervjuare) Jag tänker att de får i gång empatiska känslor, att det är så. Och så det sättet som du presenterar Sally också, så här måste man göra då. Att man tar ansvar för henne också, man förstår att man måste vara en och en om man ska kunna göra det här Jag vet inte men tanken är det. Det väcktes på rätt sätt, det var ingen som sa något elakt, dumt om någon annan när det var bara en och en som fick gå [...]"</i>	Pedagog Grundsärskolan
<i>"De har pratat om Sally jättemycket, jätte jättemycket. Vad hon tycker om och vad hon inte tycker om. Eftersom jag har hund också, så har de frågat mig: Tycker Billy om det här? Sally tycker om det här."</i>	Assistent Grundsärskolan
<i>"[...] Även om jag tycker att jag känner de här, de är ju få i samma grupp. Så såg jag ju andra sidor gentemot varandra när det gäller Sally och dig. De respekterar på ett annat sätt när du sa ifrån när det gäller Sally-saker. "Nu måste vi ta det lugnt för att annars kan vi inte göra det här med Sally". Då var det ingen som började ifrågasätta det här och började kasta en sten eller kotte, eller började stampa med foten. Det nejjet blev så</i>	Pedagog Grundsärskolan

Mentalisering

Citat	Respondent
<i>självklart. Jag kan inte riktigt förklarar det men jag skulle vilja jobba vidare med tanken, nästan alltid när vi säger, så måste vi säga det två gånger för att vi måste förbereda."</i>	
<i>"De pratar sinsemellan, framför allt när det närmar sig torsdag. En elev var så orolig för då hade hans pappa sagt att det skulle komma så mycket regn. Och då skulle han ut med Sally men då sa en annan elev:</i> - <i>Du kan väl ha regnkläder?</i> - <i>Men Sally då?</i> - <i>Men hundar har päls, det gör inget om de blir blöta.</i> <i>Det blev också det där, istället för: - Haha, då får inte du gå när det regnar! för så har det också kunnat bli i vårt gäng. De pratar sinsemellan och frågar när den andra kommer tillbaka när de haft "en och en"- lektioner."</i>	Pedagog Grundsärskolan
Ser du att det finns ett behov av att fortsätta att arbeta med sociala tjänstehundar i grundsärskolan? Har du i så fall några tankar om hur man skulle kunna använda en social tjänstehund i särskolan? <i>"Ja men det tycker jag. Lika det här med kamratskap och hur man är. Bara vanligt hyfs. Det skulle man kunna jobba jättemycket med hund. För man kan inte bete sig hur som helst när man har ett djur i närheten. För då blir dom rädd. Och då kan man återkoppla till deras känslor, om du gör så här mot mig hur känner vi då, i samspel med hunden. Och de jobbar ju vi med hela tiden varje termin oavsett vilken sorts barngrupp det är. [...]"</i>	Assistent Grundsärskolan
<i>"De har verkligen velat jobba i klassrummet både före och efter. Jag tycker verkligen att det har blivit skillnad. Jag tycker även att det sociala samspelet, nu vet inte jag om det beror på er, men jag tycker det blev lite mer harmoniskt över lag i gruppen och att de hade en trevligare jargong till varandra."</i>	Assistent Grundsärskolan

4.3 Human-animal-bond (HAB)

Nedan redovisas det material som grupperats in i perspektivet *human-animal-bond*.

4.3.1 Enkätresultat

DIAGRAM 7.

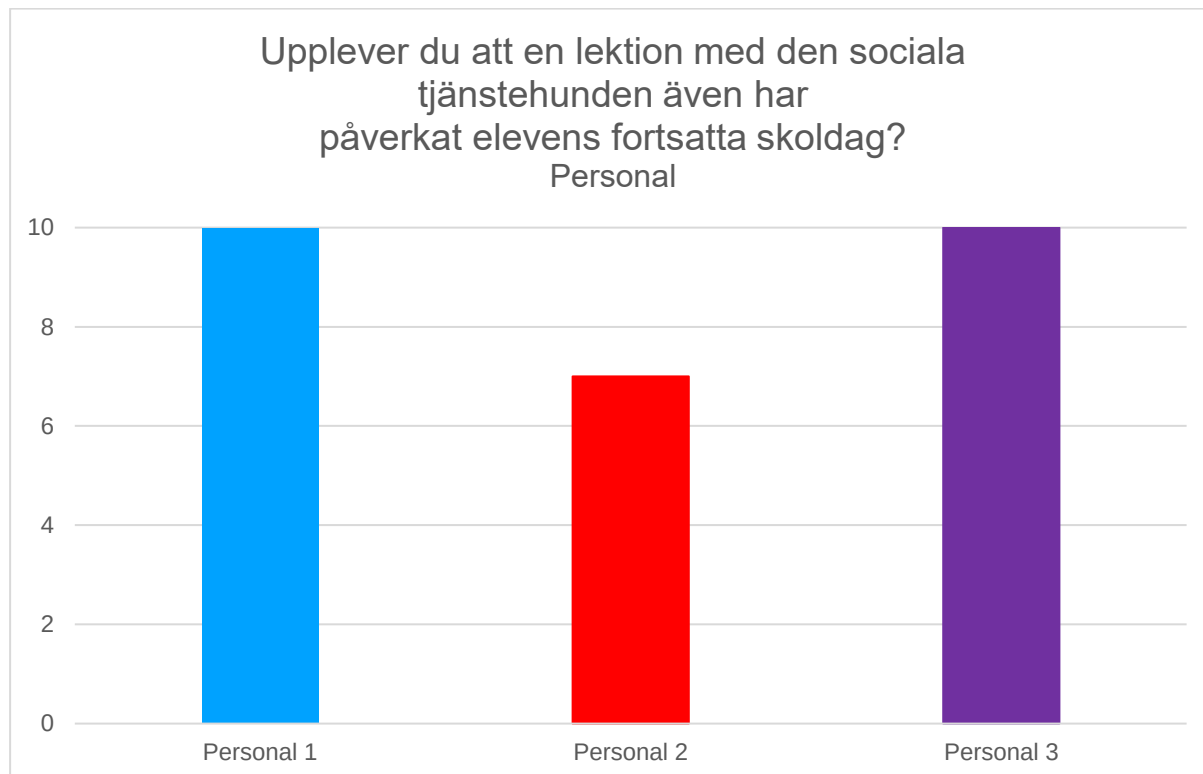

Diagram 7 redovisar om personalen upplevt att en lektion med den sociala tjänstehunden även har påverkat elevens fortsatta skoldag. Noll representerar "*eleven påverkas negativt*", fem står för "*nej*" och tio representerar "*eleven påverkas positivt*". Två av personalen anser att eleven har påverkats positivt medan *personal 2* står i en positiv riktning mot att eleven har påverkats positivt.

4.3.2 Citat från intervju med personal

HAB	
Citat	Respondent
"Jomen det tror jag, kanske inte, jag tyckte att de här (gruppen) var lite okoncentrerad där och då i skogen. Men jag tyckte det var bra att vi hade jobbat med det i skogen innan, eller att vi hade träffat exempelvis ekorren med er först och att vi skulle jobba med det efteråt. De kom ihåg många saker, det tyckte jag var roligt att man kunde fånga upp det på olika sätt. Jag satte en tia ändå, jag satte en tia på allting. För jag tyckte det var jättepositivt på alla sätt. Men när vi var många, kanske lite lägre på det men ändå inte. Men just de personliga mötena när de var enskilda, det skulle man ha gjort hela tiden för de tror jag var jätteviktiga stunder för dom. Och många kanske inte har möjlighet att få träffa djur såsom självklart för andra. Mina vänner kanske inte har djur men har möjlighet att träffa djur. Men många av de här barnen har ju inte chans till det. Som en elev som älskar djur, det har varit jätteviktigt för honom. Eller som en annan elev som var jätterädd från början, där har det fått växa fram. Jag tror det är viktigt för barn att vara med djur."	Assistent Grundsärskolan
"Som du och jag har sagt tidigare så hade berättarhundens roll varit lättare om vi varit inne för då hade man kunnat suttit längre och läst. Nu är det precis som Sally kände som för våra elever det är mycket som lockar i skogen, vi vill röra oss och göra något annat. Vi hade kunnat läst mer om vi hade fått rätt förutsättningar och varit inne. Om vi tex haft ute och sen fått ett tillfälle inne och sen hade man kunnat tagit en och en och läst eller att vi tagit några stycken och ord. Så man hade kunnat byggt på det här. Det är ju en dröm som jag skulle vilja att det var. Men jag tycker vi presenterar ju den som Sallyboken, den heter ju inte så, men den heter Sallyboken. "Åh Sallyboken, vad ska vi läsa om för djur idag?" Författaren kan känna sig lurad, det är inte Djuren i skogen, det är Sallyboken."	Pedagog Grundsärskolan
"Det jag tycker har gett mycket, det som man kan se är de här enskilda. När du har tagit en elev i taget. Man har ju sett hur de varit innan mötet och sen efter. Jag upplever att dom har varit mycket mer harmoniska när dom har kommit tillbaka. Det bara lyser om dom, och dom känns mer lugn. Och lika innan, så har dom liksom varit lugn innan också..."	Assistent Grundsärskolan
"Jag tycker att de har varit superglada när de har kommit tillbaka och berättat och varit glada och harmoniska när de har kommit tillbaka. Man ser så tydligt hur viktigt det är med djur för människor över lag."	Assistent Grundsärskolan
"Man lär tänka om och tänka rätt skolmässigt att våga öppna upp. Det är så fyrkantigt idag, du ska ha den här utbildningen och den här utbildningen. Men man kanske inte behöver vara så här fyrkantig, kanske även den här utbildningen. Nu är det ju fantastiskt att du har den bakgrunden som du har som har den förståelsen för eleverna, som en	Pedagog Grundsärskolan

<i>kurator. Men det här är ju extra, och de här barnen behöver extra. De kan inte klara av allt i samhället, en elev kanske inte kan vara med på fotbollsträningen men kan läsa för Sally. Men att det kan ge samma känsla, det kan bli en trygghet: "Jag behöver inte bry mig om att ljuga för Sally".</i>	
<i>"[...] Jag tänker på en annan elev:</i> <i>- Jag läste tre gånger!</i> <i>- Vad bra. Kan du läsa lite för mig?</i> <i>- Du... kan vi ta det en annan gång?</i> <i>Mig hade han inte tid med, men Sally gick det bra med tre gånger. Det säger allt det, så naturligtvis ska det finnas sånt här.</i>	Pedagog Grundsärskolan
<i>"Det blev ju också klockrent utifrån att de kände igen Sally i de hundar som de presenterade också. Sen fick vi ju läsa boken: "Titta den här är lik Sally!", "Den här är som Sally!". Och att hundar också är olika, och de kan de ju liksom identifiera sig, just den här gruppen som har många barn med mycket energi, så kan de ju identifiera sig mycket med Sally som också är nyfiken:</i> <i>- Hon kunde inte heller sitta still! Hon viftar på öronen då."</i>	Pedagog Grundsärskolan

4.4 Hundunderstödd pedagogik (AAE) i särskolan

Nedan redovisas det material som grupperats in i perspektivet *hundunderstödd pedagogik (AAE) i särskolan*.

4.4.1 Enkätresultat

DIAGRAM 8.

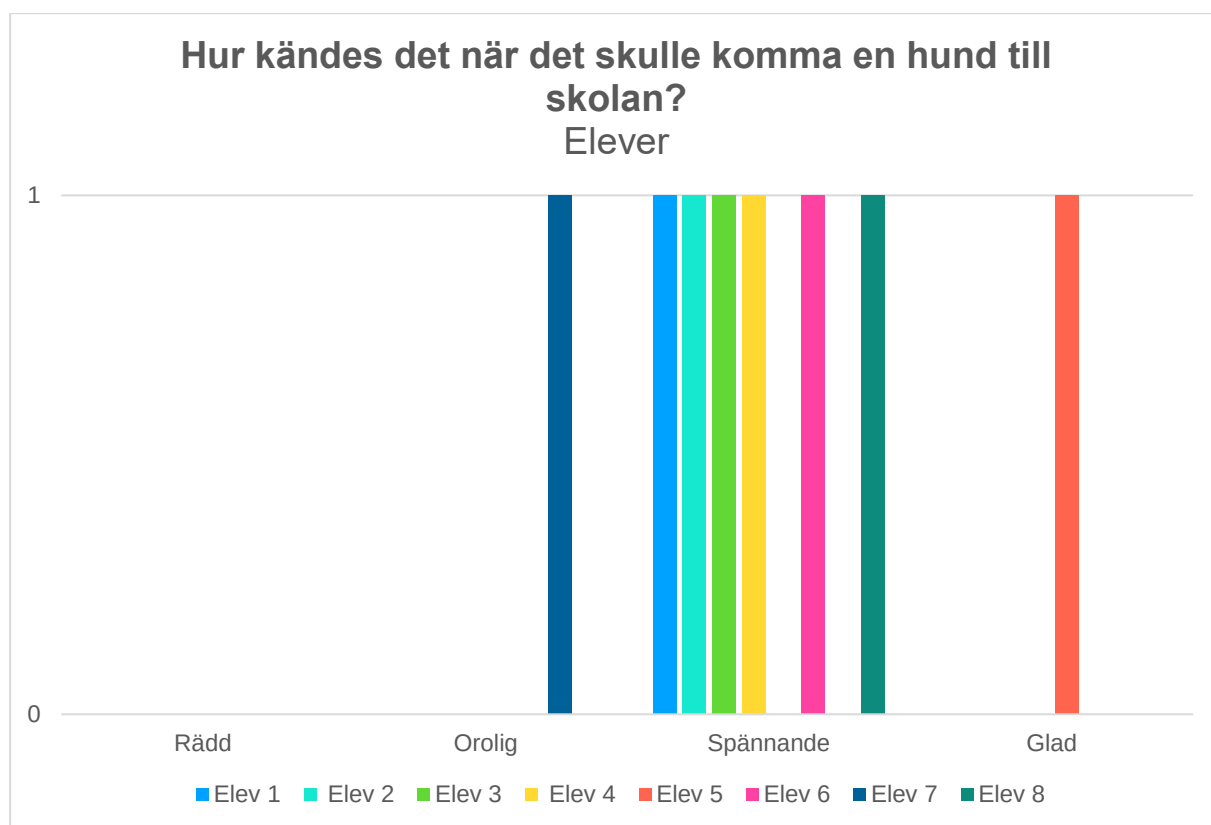

Diagram 8 och 9 beskriver två frågor och svar från elevenkäten som berörde starten av insatsen. Samtliga elever har svarat på frågorna.

Diagram 8 redovisar svaret på frågan "Hur kändes det när det skulle komma en hund till skolan?" redovisar elevernas förväntningar inför insatsen. Första fältet representerar "rädd", fält nummer två representerar "orolig", fält tre representerar "spännande" och fält fyra representerar "glad". Resultaten visar att sex av eleverna upplevde att insatsen skulle bli spännande medan en elev var orolig och en elev var glad.

DIAGRAM 9.

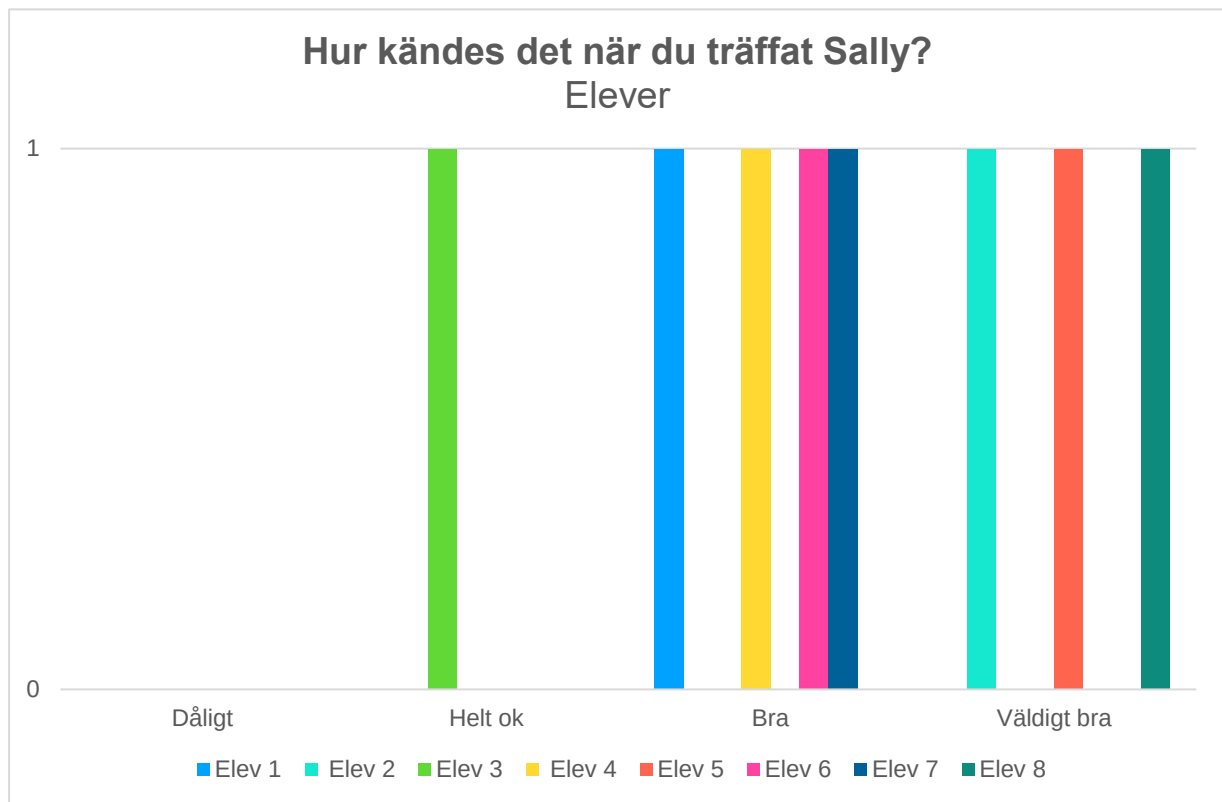

Diagram 9 redovisar svaret på frågan *“Hur kändes det när du träffat Sally?”* Fält nummer ett representerar *“dåligt”*, fält nummer två representerar *“helt ok”*, fält tre representerar *“bra”* och fält nummer fyra *“veldig bra”*. En elev tyckte att det kändes *“helt ok”*, fyra av eleverna tyckte att det kändes *“bra”* efter mötet med Sally medan tre av eleverna tyckte att det kändes *“veldig bra”*.

DIAGRAM 10.

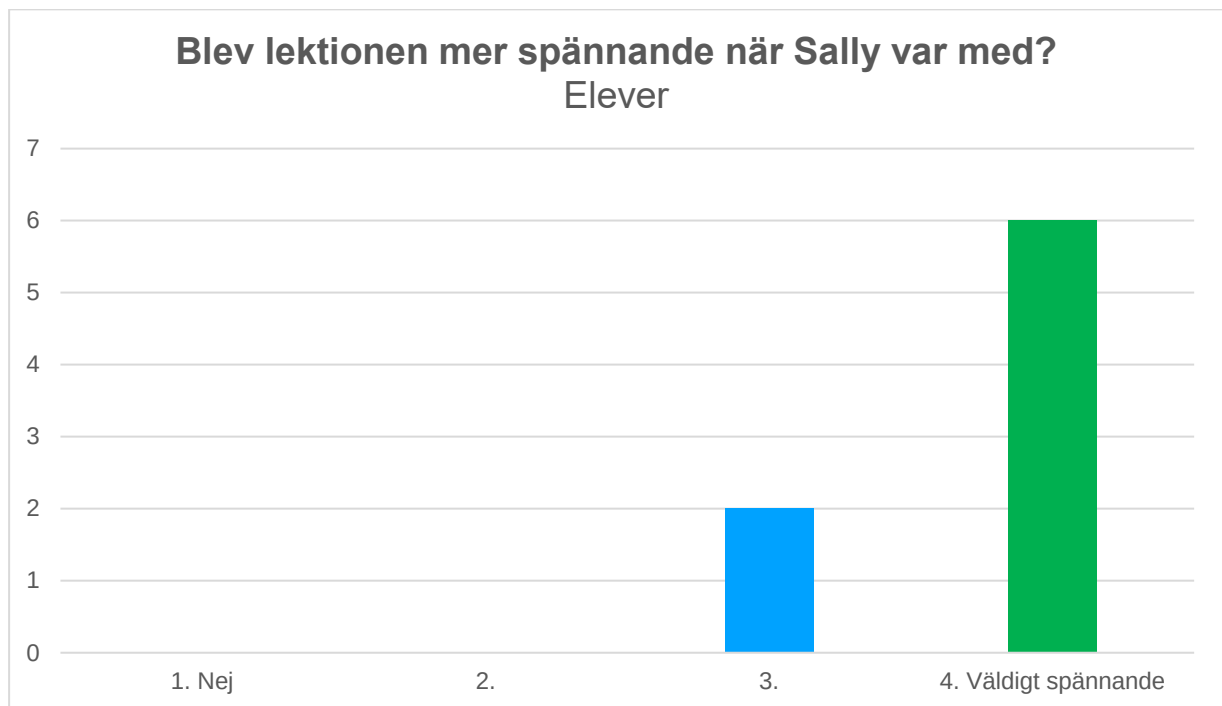

Diagram 10 redovisar om eleverna upplevde att lektionen blev mer spännande när Sally var med. Stapel ett representerar "nej", stapel två och tre är en poängstege upp till stapel fyra som representerar "väldigt spännande". Resultatet visar att eleverna ansåg att lektionen blev mer spännande, sex av elever svarade att lektionen blev "väldigt spännande".

DIAGRAM 11.

Diagram 11 redovisar elevernas känsla att komma till skolan när de visste att dom skulle få träffa Sally. Rött representerar *"inte bra"*, orange representerar *"helt ok"*, blått representerar *"bra"* och grönt *"väldigt bra"*. Resultatet visar att eleverna tyckte att det kändes bra till väldigt bra att komma till skolan när de visste att dom skulle få träffa Sally.

DIAGRAM 12.

Diagram 12 redovisar om eleverna skulle vilja ha mer lektioner tillsammans med en hund. 1 representerar *"nej"*, 2 och 3 är en poängstege upp till fyra som representerar *"ja"*. Resultatet visar att samtliga elever vill ha mer lektioner tillsammans med en hund.

DIAGRAM 13.

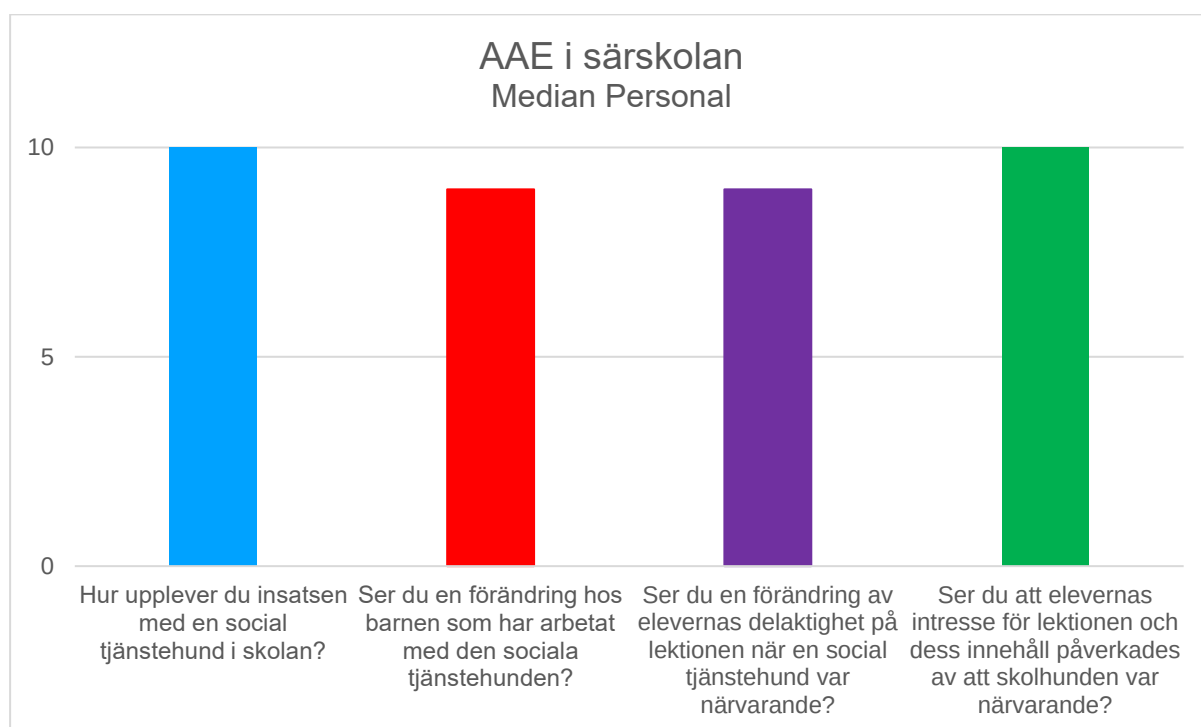

Diagram 13 redovisar hur personalen besvarat enkätfrågor som berört området AAE på särskolan. Den blå stapeln redovisar hur personalen upplevt insatsen med sociala tjänstehundar. Noll innebär en negativ upplevelse medan tio innebär en positiv upplevelse. Resultatet visar att personalen hade en positiv upplevelse av insatsen.

Den röda stapeln redovisar om personalen ser en förändring hos barnen som arbetat med den sociala tjänstehunden. Noll innebär en *"negativ förändring"*, fem representerar *"nej"* och tio representerar *"en positiv förändring"*. Resultatet blev en nia som representerar en riktning mot en positiv förändring. Den lila stapel redovisar om personalen ser en förändring av elevernas delaktighet på lektionen om en social tjänstehund var närvarande. Noll representerar att *"elevernas delaktighet minskade"*, fem representerar *"nej"* och tio representerar *"elevernas delaktighet ökade"*. Resultatet blev nio som visar en positiv riktning mot att elevernas delaktighet ökade. Den gröna stapeln redovisar om personalen såg att elevernas intresse för lektionen och dess innehåll påverkades av att skolhunden var närvarande. Noll representerar att *"elevernas intresse minskade"*, fem representerar *"nej"* och tio representerar att *"elevernas intresse ökade"*. Resultatet visar att personalen ansåg att elevernas intresse ökade.

DIAGRAM 14.

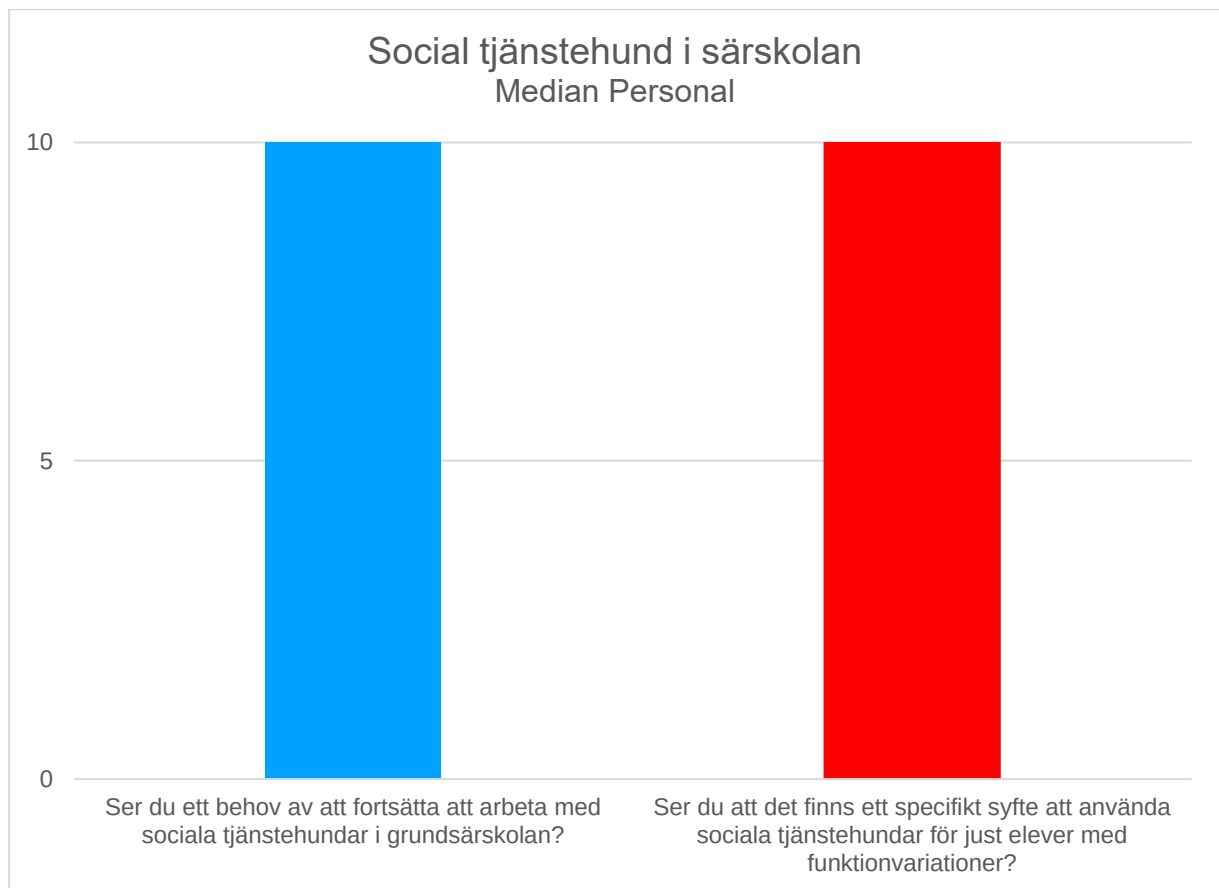

Diagram 14 beskriver svar på frågor om social tjänstehund i särskolan. Den blå stapeln representerar personalens svar på om de ser ett behov av att fortsätta arbeta med sociala tjänstehundar i grundsärskolan. Noll representerar *"nej"*, fem står för *"kanske"* och tio representerar *"ja, absolut"*. Resultatet visar att samtliga i personalen anser att de absolut ser ett behov av att fortsätta arbeta med sociala tjänstehundar i grundsärskolan.

Den röda stapeln redovisar om personalen ser att det finns ett specifikt syfte med att använda sociala tjänstehundar för just elever med funktionsvariationer. Noll representerar *"nej"* sen är det en gradvis poängstege upp till tio som representerar *"ja"*. Resultatet visar att personalen ser ett specifikt syfte med att använda sociala tjänstehundar för just elever med funktionsvariationer.

4.4.2 Citat från intervju med personal

AAE i särskolan	
Citat	Respondent
<i>"Det blev ju också klockrent utifrån att de kände igen Sally i de hundar som de presenterade också. Sen fick vi ju läsa boken: "Titta den här är lik Sally!", "Den här är som Sally!". Och att hundar också är olika, och de kan de ju liksom identifiera sig, just den här gruppen som har många barn med mycket energi, så kan de ju identifiera sig mycket med Sally som också är nyfiken: "Hon kunde inte heller sitta still". "Hon viftar på öronen då. Och så kunde vi relatera till djuren i boken och så blev det mycket samtal, som blev djupa samtal om hur de mår och känner, tänker jag. Som vi kunde ta vara på, på ett annat sätt. Jag tror inte jag kommit in på de frågorna utan Trampolins teater och böcker och utan dig och Sally. Det är klart att man alltid pratar om det, men det blev så här-och-nu. Det blev riktigt, verkligt för dom."</i>	Pedagog Grundsärskolan
<i>"Det tror jag gör mycket för de här eleverna, de kände ju en förväntan. De hade vi ju skapat. Att det här kommer bli jätteroligt och bra. De hade ju lärt känna dig, som jag också tror var fantastiskt bra för då blev inte du och Sally nya utan det var bara Sally som också fick ta plats på rätt sätt för Josefine känner vi ju redan. Det blev så naturlig del också, sen att vi knyter an till Litteraturhuset, det blir ju alltid bra."</i>	Pedagog Grundsärskolan
<i>"Allting, utifrån läroplanen och grundsärskolan. Att man har faktatexter, det är inte fantasi och påhitt men att man ändå kan jobba med fantasi i faktan. Att det ändå blir lustfyllt. Faktatexter är så svårt för dessa barn, det är bra för att det är konkret men det är ändå svårt att ta till sig. Och det har de verkligen gjort. Det är bra för vi var ute i skogen. Även fast vi hade gosedjur så var det Sally som hade räven och sen grävlingen. - Sally hade ju en stor igelkott. - Hur stor är en igelkott egentligen? - Ta fram linjalen och titta! Utifrån det kunde man få med sig så mycket saker, visst skulle jag kunna ha med mig ett gosedjur men just att det var Sally som hade visat och hon som hade berättat. [...]"</i>	Pedagog Grundsärskolan
<i>[...] Du vet hur en elev hade svarat: "Det bästa i skogen var att jag fick mata Sally." Och ja, han fick ju med allting. Något som jag tror att han hade haft svårt om vi bara pratade faktatext. Så tror jag naturligtvis att de tycker att djur intresserar dom men det här blev liksom... de fick med sig mycket kunskaper och, det tror jag sitter. De kommer ju alltid och berättar det: "Här gick vi med Sally!" och "När jag var ute med Sally..." då pratar vi om det."</i>	Pedagog Grundsärskolan

AAE i särskolan

Citat	Respondent
<i>"Mycket, i allt. Det måste finnas, framför allt för de yngre barnen. Ännu mer säger jag det sen jag börjat jobba här. Man måste våga ta in det. Leken kan ju också göra att det blir lite kaos, men man måste våga ta det för att hitta glädjen och se hur man kan nå in med kunskap till de här barnen. [...]"</i>	Pedagog Grundsärskolan
Hur upplever du att ett lekfullt lärande påverkar elevernas inläring? <i>"Mycket, i allt. Det måste finnas, framför allt för de yngre barnen. Ännu mer säger jag det sen jag börjat jobba här. Man måste våga ta in det. Leken kan ju också göra att det blir lite kaos, men man måste våga ta det för att hitta glädjen och se hur man kan nå in med kunskap till de här barnen. De är ju så att vissa säger att man stannar på en viss plattå, ja så är det men även om man stannar på ett ställe så kan man ju utveckla sina kunskaper på sin plattå. Man behöver ju inte kunna så jättemycket om björnar, men jag kanske vet hur jag ska gå till väga sen när jag vill veta mer om hjortar, för nu kan jag det här med rävar. Det är ju ändå att jag inte skaffar mer faktakunskaper men man har fått andra verktyg så att man vet hur man går vidare och det har ju vi gjort på ett lekfullt och enkelt sätt. Så att man vet att man lyckas, och just att man har flera estetiska läroprocesser att man får jobba med kroppen och kroppen och sen kan man fundera hur kan man skriva om det här, kan jag skriva på dator, förhand? - Kan jag rita? Nej jag kan inte rita! - Jo man kan rita en räv! Vi tittar hur man gör. Och då är det ju bra att man knyter an. Som det blev med den här boken. Då blir det konkret för dom och så blir det ett resultat. Det är ju bra, då blir det ett mål.</i> <i>Jag använder det mig av det i arbetet men det här blev en guldkant, jag får bekräftelse. Jag tänker så rätt liksom. Spelar ingen roll hur många ABC böcker eller vilken metod du använder, har du något att hänga upp det på som blir något roligt som är lekfullt så går det så bra. Man tröttar inte ut dom, de här eleverna har inte så mycket egen motor så man måste hela tiden fylla på med olja. Fyller man på för mycket rinner det över åt ena hållet och går det för trögt så blir inte det bra heller. Det måste vara lagom tempo, lagom mycket, bygga upp, vara igenkännande, inte för främmande. Ja, det här var kanon. Det stärker ju jaget hos dom, kanske inte medvetet men jag tror de får med sig det i skolgången, men man vet, man får redskap att så här gjorde vi då, så här kan man tänka då. De vågar liksom också ta reda på saker i stället för, kan man få ett papper och fylla i en fråga."</i> -Pedagog Grundsärskolan	Pedagog Grundsärskolan

AAE i särskolan

Citat	Respondent
<i>"Sen kanske du och jag hade ett samtal om att det skulle vara såhär, men när vi och barnen och du och jag och Sally möttes i skogen så kanske blev det andra delar som du och jag såg som vi kanske inte hade kunnat förvänta oss heller att vi fick med. Det blev många bitar som vi kunde ge barnen under den där stunden som har blivit en grej att ta med sig. Som vi också pratar om tillsammans som är "Åh idag kommer. Sally!" Som man hör glädjeropen av barnen."</i>	Pedagog Grundsärskolan
<i>"Jag hoppas att det kommer att bli mer och mer med djur, för det behöver våra. Jag tror det blir bra."</i>	Assistent Grundsärskolan
<i>"[...] Lite mer nyfiken mer och så där, det tror jag gav mycket. Att vi pratade om alla djuren som fanns i skogen och de lärde sig mycket faktiskt. Det tror jag att de tog till sig mer."</i>	Assistent Grundsärskolan
Ser du en förändring av elevernas delaktighet på lektionen när en social tjänstehund var närvarande? <i>"Ja, det tycker jag. Om det inte var för oroligt i gruppen."</i>	Assistent Grundsärskolan
Upplever du att elevernas förmåga till turtagning och kommunikation påverkades under insatsen? På vilket sätt? <i>"Jag tänker på en elev som kom ny i skolan och inte var involverade i det här som halkade in på ett bananskal. Det gick ju fantastiskt bra. Jag tänker att jag frågar inte honom det första jag gör om du vill ha en tid. Och han kom och frågade när blir det min tur? När kommer jag att få gå med Sally? Vi kollar med Josefine, bara den här förväntan, jag vill också. Men han var ju lite rädd, det var lite kanske mmm. Men jag vill, så på torsdag får du. Det är sådant man verkligen har sett."</i>	Pedagog Grundsärskolan
Ser du att elevernas intresse för lektionen och dess innehåll påverkades av att skolhunden var närvarande? På vilket sätt? <i>Ja, men o ja. I hög grad. Alltså så är det ju, i allt runt omkring Sally blev ju så bra. Och att hon fick en naturlig del, det gick ju så fort."</i>	Pedagog Grundsärskolan
<i>"Jag tror att som lärare så måste du verkligen vilja, man kan inte göra bara för att man ska göra ett projekt. Man måste förstå vad det innebär och man måste ha en vilja själv. Man måste ha tillit för personen som kommer. Det gäller att ha tid ihop och att man själv tycker om hundar. Att man kan hjälpa gruppen, att jag klarar av rädslor hos barn"</i>	Pedagog Grundsärskolan

AAE i särskolan

Citat	Respondent
<i>för att de är trygg med mig jag kan gå ut i skogen för jag vet att de lyssnar. Att jag är trygg med min grupp, sen kan det såklart gå snett även där,. Men att man känner ärligt att det här är bra, inte för att man bara för att man ska göra något annorlunda, eller nu vill jag också prova på det här.</i> <i>Jag tycker det är bra som ni gör med skolan, ni kommer ut med formulär, det är inte bara att ta emot. Och det ska det inte vara. Jag tycker det ska vara kring kring och ett gediget arbete. Man ska veta vad man ska ge sig in på. En del tycker nog att det bli extra och det blir det ju, men det ger extra."</i>	
<i>"Jag känner min inte negativ till gruppmötena, men jag ser mer skillnad när de har gått i väg en och en. En del, när det är mygg osv, de tappar lätt koncentrationen. Så är det för Sally också. När det är mycket runt omkring..."</i>	Assistent Grundsärskolan

4.5 Observation teater *Hunddagiset Kojan*

En dag innan AAE insatsen startat kom Litteraturhuset till grundsärskolan för att spela en teater. Den interaktiva teatern handlar om hunddagiset Kojan och vad som händer på hunddagiset från lämningen på morgonen fram till hämtningen på kvällen. Alla i publiken blev en del av teatern och fick ta plats som hundar på hunddagiset.

Nästan alla elever låtsas att dom är hundar, de skäller, lär sig nya trix, piper i pipeleksaker. Hundleksakerna som är med i föreställningen är riktiga hundleksaker som hundar har lekt med, man ser att de blivit tuggade på. Denna trovärdighet i föreställningen gör att vi flyttar oss närmare den riktiga hunden. Vissa av barnen tycker att leksakerna är roliga att pipa i, någon annan elev reagerar äcklat på utseendet av en leksak som har bit märken. Eleverna skrattar, vissa så att de kiknar.

I slutet av föreställningen är det dags för en lek. Skådespelarna ber deltagarna att sätta sig i en ring, barnen och pedagogen gör det medan assistenterna sitter på sidan och tittar på elevgruppen från avstånd. Skådespelarna förklarar att man nu ska leka "Gömma benet" och visar hur det går till. En skådespelare går fram i mitten av ringen och låtsas vara en hund som sover. Nu ska man säga ramsan "Alla händer bakom ryggen, nu får hunden vakna!" Samtidigt som alla deltagare tar händerna bakom ryggen och en skådespelare gömmer ett plastben bakom ryggen på en av deltagarna. När ramsan är klar "vaknar hunden" och börjar sniffa och söka med sin nos efter benet och skäller samtidigt som hon tittar på den person som hon tror har benet. När skådespelaren nosar på en elev blir han så upprymd och glad att han skrattar och skrattar. När benet är hittat så får alla som suttit i ringen möjlighet att vara hunden i mitten av ringen som ska söka efter benet. Alla deltagare spelar "hunden som ska hitta benet" och alla utom en av eleverna går helt in i att vara en hund och sniffar och skäller på sina klasskamrater eller sin lärare när de letar efter benet. En kommentar från pedagogen direkt efter genomförd teater var: *"Såg du hur, den pojken som inte så ofta brukar skratta, skrattade så att hela magen kluckade? Det kom direkt från hjärtat."*

5. Analys

Genom att analysera materialet utifrån den teori som är kopplad till studien kan insatsens påverkan på elevernas språkutveckling tydliggöras.

5.1 Literacy

Samtliga elever svarar i enkäten att det var lätt att lära sig om djuren när Sally var med. Eleverna upplever att dom lärt sig *"ganska mycket"* till *"våldigt mycket"* med Sally och att lektionerna var *"bra"* till *"våldigt bra"*.

I citatet nedan ger pedagogen ett exempel på hur vissa ord, som kan vara svåra att befästa och skapa förståelse för, blev enklare för elever under insatsen. Pedagogen beskriver även elevernas förmåga att minnas detaljer i insatsen och förmåga att återberätta vad som hände under lektionen.

" [...] Och att dom kunde återberätta så bra, i detalj nästan om vad som hade hänt i skogen med Sally. Om vi sa dagen efter:

- Vad var det som Sally hade berättat om? Men då var det ju du som hade läst faktaboken om räven. Då kunde en elev säga:*
- Jag förstod inte riktigt men hette det: gryt? Sådana där ord som man annars får jobba jättemycket med för att det skulle bli befäst och få förståelse för.*

- Var det så där det hette där rävarna bor...? [...]"

-Pedagog Grundsärskolan

När en elev vill förmedla en situation som hen upplevt skapas en berättelse mellan eleven och lyssnaren. Genom att berätta så övar eleven på språkutveckling och genom att lyssnaren lyssnar aktivt och ställer frågor om upplevelsen så utvecklas berättelsen mer och mer. Citatet nedan beskriver en sådan händelse och visar tydligt på literacy som en social aktivitet.

BILD 3. ELEV HAR RITAT TECKNING TILL SALLY INFÖR FÖRSTA MÖTET.

" [...] Jag tänker speciellt på en elev som har svårt att sätta ord på, men hon berättade allt:

- Vi gick. Jag fick hålla i kopplet, Josefine gick där.

Hon kunde ju! Jag såg ju vad ni hade gjort i mina tankar. Det är jättesvårt att få henne, genom att hon pratar bara enstaka ord, hon har inte meningar.

- Jag höll i kopplet på Sally när jag och Josefine gick i skogen.

-Vart gick ni?

-Vi gick... Och så berättade hon hur det såg ut och vad du sagt och att hon fick klappa Sally och att man skulle klappa sakta. Hon fick med sig allt. Den lilla extra stunden tror jag gav dom jättemycket och jag såg ju det själv också."

- Pedagog Grundsärskolan

Som tidigare nämnts har människor olika erfarenheter och känslor av literacy vilket styr hur vi tycker och tänker om literacy. Genom att skapa nya upplevelser där eleverna lyckas läsa, eller lyckas skriva en kort text kan man bidra till nya positiva erfarenheter.

Citatet nedan beskriver hur en elev informerar sin lärare om vad som hände på en lektion med Sally där läsning stod i fokus.

"[...] Jag tänker på en annan elev:

- Jag läste tre gånger!

- Vad bra. Kan du läsa lite för mig?

- Du... kan vi ta det en annan gång?

Mig hade han inte tid med, men Sally gick det bra med tre gånger. Det säger allt det, så naturligtvis ska det finnas sånt här."

- Pedagog Grundsärskolan

Att läsa högt utan upplevelsen att bli korrigerad eller granskad kan leda till nya literacy erfarenheter. Citatet nedan beskriver hur insatsen påverkade elevernas språkliga deltagande på lektionen när en social tjänstehund var närvarande. Pedagogen beskriver även det konkreta i att arbeta med en levande hund och den möjlighet det ger till observationer. Genom att påverka flera sinnen ger insatsen upphov till taktila, syn-, lukt- och ljudupplevelser.

"Ja, det blev mer spontant.

-Titta det är det här!

Dom kunde ju i glädje direkt säga vad Sally gjorde. Att de använde språket mer beskrivande, de beskrev saker runt omkring när vi var där med Sally mycket och kunde sätta ord på ett annat sätt. Med deras tvåspråkighet och alla deras hinder på vägen, så kunde jag se att det öppnade upp. Det är lättare att se en hund, vara runt en hund och beskriva en hund:

-Titta hennes svans är svart och vit! [...]"

- Pedagog Grundsärskolan

Samtlig personal anser att en social tjänstehund bidrar till inlärningsmiljön i en positiv riktning. Enkätresultaten visar även att personalen kunde se en förändring av elevernas språkliga deltagande när den sociala tjänstehunden var närvarande.

"[...] Jag tror fortfarande att just de här mötena en till en, då kan man lyfta. Någon kanske behöver mer stimulans med språket eller behöver jobba mer kring det. Eftersom de är så olika, det är svårt kanske, eller det behöver inte vara svårt kanske, men för att få intresset från alla, få allas uppmärksamhet så kanske det är lättare att ta en och en. Jag tycker det hade varit jättebra."

- Assistent Grundsärskolan

I citatet ovan beskriver en av assistenterna den mångfald som finns i särskolan, vilket förklarar det arbetssätt som ofta används med enskild undervisning, eftersom många av eleverna har olika behov. Samtidigt kan vi utifrån citatet nedan se att det i denna grupp till viss del gynnat elevernas literacy med grupplektioner. Grupplektionen kanske inte alltid bidrog till ett ökat fokus eller ökad faktainläring, men citatet nedan, om elevernas språkliga deltagande på lektionerna, beskriver en ökad sammanhållning och ett gemensamt språkämne.

"Jamen, det har ju blivit att de har... kanske inte mer än de har varit i klassrummet. Men jag tycker absolut att det är upplyftande för språket, de har haft något att prata om. Något gemensamt som alla har varit involverade i. Mer ett ämne, som spel och så kanske alla vet vad det är för något, men nu har det blivit mer att alla har pratat om Sally på raster och så. Och sen att det blir mer en samhörighet i gruppen, att alla har vetat vad det handlat om. Som spel kanske inte alla vet vad det handlat om. Men de här dialogerna var på lika nivå, det tycker jag har varit roligt."

- Assistent Grundsärskolan

Personalen beskriver i enkätsvaren att de upplever att insatsen har haft en positiv påverkan på elevernas förmåga till kommunikation och turtagning samt språkliga deltagande. Personalen kan även se att den sociala tjänstehunden hjälpte eleverna med deras språkutveckling. Men när det gäller elevernas språkutveckling har den korta tiden för insatsen påtalats.

"Nu har det varit rätt så kort tid, men det tror jag absolut. Sen att man inte kan se ett resultat just här och nu men skulle vi få jobba och använda oss av metoden när det gäller språkutveckling och läshunden som ett verktyg så absolut. Jag tror det skulle bli enkelt för dom. [...]"

- Pedagog Grundsärskolan

Citatet nedan beskriver det relationsskapande som skedde mellan Sally och eleverna. Under deras sista möte fick eleverna ett litet gosedjur, i form av en bordercollie, att ta med hem.

"Och det är lite roligt när Sally var här sista dagen, så fick de ju sina små hundar och då lekte de ju med Sally. Och då frågade en annan elev en elev, vad ska din hund heta? Heta, det är ju Sally! [...] Så helgen efter, på måndagen sen så berättade de jättemycket. En elev berättade att han hade byggt, kanske med lego det förstod jag inte, men då hade hunden varit med. Och en annan elev hade haft med sin hund i bilen [...]"

- Pedagog Grundsärskolan

Gosedjuret introducerades i flera av elevernas hem och fick följa med på elevernas aktiviteter. Genom detta gosedjur fortsatte elevernas och Sallys relation att utvecklas och skapade nya berättelser som eleverna tog med sig tillbaka till skolan.

BILD 4. SKRIVUPPGIFT EFTER FÖRSTA MÖTET MED SALLY. SALLY OCH ELEVERNAS MÖTE MED DJUREN I SKOGEN STARTADE EN BERÄTTELSE SOM FICK UTVECKLAS VIDARE I SKOLAN.

Sally fyller två år den 15 juli.
Hon är född i Holland.
Hon gillar skogen, fåglar och får.
Mest av allt älskar hon att göra saker, allt från att valla till att leta efter folk i skogen, pussla eller rulla en tärning.
Hon är lite rädd för katter..
Hon bor på en gård och älskar att vara utomhus!
Helst äter hon korv och köttbullar.

Hur tycker du det var att träffa Sally?

JAG TYCKER OM SMÅ HUNDAR.
SALLY VAR MUK OCH FIN.
HON VAR DUKTIG ATT GÖRA
KONSTER.
SALLY LEKTE MED BOKSTAVS-
KLOSSAR.

Sally fyller två år den 15 juli.
Hon är född i Holland.
Hon gillar skogen, fåglar och får.
Mest av allt älskar hon att göra saker, allt från att valla till att leta efter folk i skogen, pussla eller rulla en tärning.
Hon är lite rädd för katter..
Hon bor på en gård och älskar att vara utomhus!
Helst äter hon korv och köttbullar.

Hur tycker du det var att träffa Sally?

DET VAR SA ROLIGT ATT TRÄFFA
SALLY. VI FICK EN MÅ OCH SAGA
HEJ JAG HETER [REDACTED]
SALLY VISADE EN I GELI KOTT.
SALLY VINKADE MED TASSEN.

Sally fyller två år den 15 juli.
Hon är född i Holland.
Hon gillar skogen, fåglar och får.
Mest av allt älskar hon att göra saker, allt från att valla till att leta efter folk i skogen, pussla eller rulla en tärning.
Hon är lite rädd för katter..
Hon bor på en gård och älskar att vara utomhus!
Helst äter hon korv och köttbullar.

Hur tycker du det var att träffa Sally?

JAG
ATT GÖRA KÖTT
MÅ FÖR
MÅ FÖR
KÖTT HON VINKADE
KÖTT OCH TASSEN
ÖTER

Sally fyller två år den 15 juli.
Hon är född i Holland.
Hon gillar skogen, fåglar och får.
Mest av allt älskar hon att göra saker, allt från att valla till att leta efter folk i skogen, pussla eller rulla en tärning.
Hon är lite rädd för katter..
Hon bor på en gård och älskar att vara utomhus!
Helst äter hon korv och köttbullar.

Hur tycker du det var att träffa Sally?

JAG TYCKER ATT DET VAR
GÖR FÖR JAG GILLAR
SALLY VAR DUKTIG
KONSTER
SALLY VAR FIN

28/4-2022

5.2 Human-animal-bod (HAB)

Genom att ta in en social tjänstehund i skolans lektioner omkullkastas den vanliga strukturen och ett nytt scenario skapas. Genom att lära tillsammans med en social tjänstehund som inte pratar och inte bedömer skolresultat, men söker social kontakt, blir relationen av en annan sort. Pedagogen i klassen beskrev detta under intervjun.

"[...] Men det här är ju extra, och de här barnen behöver extra. De kan inte klara av allt i samhället, en elev kanske inte kan vara med på fotbollsträningen men kan läsa för Sally. Men att det kan ge samma känsla, det kan bli en trygghet: "Jag behöver inte bry mig om att ljuga för Sally".

- Pedagog Grundsärskolan

BILD 4. ELEV HAR RITAT TECKNING TILL SALLY INFÖR FÖRSTA MÖTET.

När eleven och hunden möts måste eleven resonera och mentalisera kring mötet som sker och om hundens tankar och känslor. Hunden har inga krav på att eleven ska lyckas. Genom att plocka bort prestation och krav så uppstår lärande utan att fokus ligger i prestationen.

*"[...] Som en elev som älskar djur, det har varit jätteviktigt för honom.
Eller som en annan elev som var jätterädd från början, där har det fått
växa fram. Jag tror det är viktigt för barn att vara med djur."*

- Assistent Grundsärskolan

I enkätresultaten beskriver två personal att man anser att även elevens fortsatta skoldag påverkats positivt av insatsen, den tredje personalen beskriver en positiv riktning. Att insatsen med social tjänstehund kan skapa förändring utanför själva lektionen är betydande. En av assistenterna berättar att mötet med den sociala tjänstehunden kunde påverka elevernas energi och skapa ett lugn. Men assistenten beskriver även ett lugn som uppkommit inför insatsen.

*"[...] När du har tagit en elev i taget. Man har ju sett hur de varit innan
mötet och sen efter. Jag upplever att dom har varit mycket mer
harmoniska när dom har kommit tillbaka. Det bara lyser om dom, och
dom känns mer lugn. Och lika innan, så har dom liksom varit lugn innan
också..."*

- Assistent Grundsärskolan

Forskning visar att hundar har en förmåga att öka oxytocinfrisättningen och minska stresshormonet hos människor. Kanske kan detta vara en förklaring till de resultat som syns i enkäten och intervjuerna?

*"Jag tycker att de har varit superglada när de har kommit tillbaka och
berättat och varit glada och harmoniska när de har kommit tillbaka. Man
ser så tydligt hur viktigt det är med djur för människor över lag."*

- Assistent Grundsärskolan

Genom att delta i teatern om hundarna på hunddagiset fick eleverna komma närmare den riktiga hunden. Att genom leken närma sig en kommande situation gör att eleverna får möjlighet att undersöka situationen och prova sig fram i den. Genom teatern fick de öva sin förståelse för hur hundar kommunicerar, genom att själv vifta på svansen, nosa efter benet och skälla.

5.3 Mentalisering

När eleven möter hunden börjar eleven mentalisera kring vad hunden tycker, tänker och känner i mötet. Hunden har möjlighet att kommunicera med sitt kroppsspråk men inte via ord, vilket gör att en stor del av mötet behöver fyllas av antaganden av vad hunden förmedlar. Citatet nedan är ett exempel på hur eleverna klarade av att mentalisera kring den sociala tjänstehunden. Här har eleverna kunnat göra en reflektion kring den sociala tjänstehundens nyfikenhet, hur hon med kroppen kommunicerar att hon är nyfiken på vad som händer. Eleverna har även kunnat göra en koppling mellan sig själv och den sociala tjänstehundens nyfikenhet, energi och vilja att ta del av allt som händer i skogen.

"Det blev ju också klockrent utifrån att de kände igen Sally i de hundar som de presenterade också. Sen fick vi ju läsa boken: "Titta den här är lik Sally!", "Den här är som Sally!". Och att hundar också är olika, och de kan de ju liksom identifiera sig, just den här gruppen som har många barn med mycket energi, så kan de ju identifiera sig mycket med Sally som också är nyfiken:

- Hon kunde inte heller sitta still! Hon viftar på öronen då."

- Pedagog Grundsärskolan

I enkätresultaten ser vi att personalen upplever att elevernas förmåga till turtagning har påverkats i en positiv riktning av insatsen. Citatet nedan belyser situationer som gav upphov till att träna samspel och turtagning.

"De fick med sig så mycket som de här eleverna behöver träna på. Det sociala samspelet är svårt framför allt, både om man är utåtagerande, men jag tänker barnen med autism för där är det att förstå andra. Men när det gick via Sally så gick det lättare. Aha, nu är det du som får gå fram osv. Det såg jag jättebra på alla lektioner. [...]"

-Pedagog Grundsärskolan

I citatet nedan beskriver en assistent hur elevernas känslomässiga band till den sociala tjänstehunden som gav upphov både till ansvarstagande och motivation.

"[...] för att vi pratat mycket om hur man ska förhålla sig till djur, och vi har pratat om vad Sally tycker om och inte tycker om. Det känns som de har tagit på sig ett litet ansvar och varit mer motiverad och velat jobba".

- Assistent Grundsärskolan

Detta band och den förståelse som skapades mellan eleverna och den sociala tjänstehunden gjorde att eleverna mentaliserade om den sociala tjänstehunden men även om andra hundar.

"De har pratat om Sally jättemycket, jätte jättemycket. Vad hon tycker om och vad hon inte tycker om. Eftersom jag har hund också, så har de frågat mig: Tycker Billy om det här? Sally tycker om det här."

- Assistent Grundsärskolan

Pedagogen beskriver de förmågor som eleverna fått träna på i och med insatsen. Citatet nedan visar på att insatsen kanske kunde hjälpa till att höja det sociala kapitalet i gruppen genom att öka kommunikationen och skapa tillit mellan varandra.

"Annars är de här barnen stora "jag". Men när man pratar om Sally så:

Jaha, är det du idag?

Inte så att det är:- Va är det du?!

Utan då frågar de mig: -När får jag?

Så det märkte jag stor skillnad på, för annars har det bara varit:

-Nej! Som när de ska trycka på knappen, då måste vi ha i turordning.

Vad tror du det beror på? (Intervjuare)

Jag tänker att de får igång empatiska känslor, att det är så. Och så det

sättet som du presenterar Sally också:

- Så här måste man göra då. Att man tar ansvar för henne också, man

förstår att man måste vara en och en om man ska kunna göra det här.

Jag vet inte men tanken är det. Det väcktes på rätt sätt, det var ingen som

sa något elakt, dumt, om någon annan när det var bara en och en som

fick gå [...]"

- Pedagog Grundsärskolan

Resultatet i enkäten visar att pedagogerna upplever att samhörigheten i elevgruppen påverkades i en positiv riktning. Citatet nedan visar att Sally blev en social katalysator som hjälpte eleverna att kommunicera, dels genom att ge eleverna ett gemensamt samtalsämne, dels genom att främja solidaritet och empati mellan eleverna.

"De pratar sinsemellan, framför allt när det närmar sig torsdag. En elev

var så orolig för då hade hans pappa sagt att det skulle komma så mycket

regn. Och då skulle han ut med Sally men då sa en annan elev:

- Du kan väl ha regnkläder?

- Men Sally då?

- Men hundar har päls, det gör inget om de blir blöta.

Det blev också det där, i stället för:

- Haha, då får inte du gå när det regnar! för så har det också kunnat bli i

vårt gäng. De pratar sinsemellan och frågar när den andra kommer

tillbaka när de haft en och en lektioner."

- Pedagog Grundsärskolan

Enkätresultatet visar att pedagogerna upplever att elevernas förmåga till kommunikation påverkades i en positiv riktning av insatsen. En förmåga att mentalisera och empatisera beskrivs i ett annat citat som lyfter att den sociala tjänstehundens behov blev elevernas prioritet.

"[...] Även om jag tycker att jag känner de här, de är ju få i samma grupp. Så såg jag ju andra sidor gentemot varandra när det gäller Sally och dig. De respekterar på ett annat sätt när du sa ifrån när det gäller Sally-saker. "Nu måste vi ta det lugnt för att annars kan vi inte göra det här med Sally". Då var det ingen som började ifrågasätta det här och började kasta en sten eller kotte, eller började stampa med foten. Det nejete blev så självklart. Jag kan inte riktigt förklarar det men jag skulle vilja jobba vidare med tanken, nästan alltid när vi säger, så måste vi säga det två gånger för att vi måste förbereda."

- Pedagog Grundsärskolan

Hunden kan i insatsen fungera som en brobyggare. Att kunna prata utifrån hundens perspektiv är ett sätt öva mentalisering, hur fungerar och tänker någon annan? Hur kan hunden känna när jag gör på det här sättet? Genom att reflektera och mentalisera kring en hunds känslor kan det även bli enklare att förstå och mentalisera kring andra individer.

"De har verkligen velat jobba i klassrummet både före och efter. Jag tycker verkligen att det har blivit skillnad. Jag tycker även att det sociala samspelet, nu vet inte jag om det beror på er, men jag tycker det blev lite mer harmoniskt över lag i gruppen och att de hade en trevligare jargong till varandra."

- Assistent Grundsärskolan

Teatern Hunddagiset Kojan verkade förberedande men även som en mentaliseringsövning. Eleverna fick gå in i roll och mentalisera kring att vara hund; *Varför viftar jag på svansen? Varför skäller jag? Hur känns det att bli lämnad på ett hunddagis?* Dessa övningar gjorde att eleverna redan innan mötet med den sociala tjänstehunden börjat öva på att mentalisera om hunden.

5.4 Hundunderstödd pedagogik (AAE) i särskolan

Insatsen med social tjänstehund förankrades i flera steg hos eleverna innan genomförandet. I resultatet av enkäterna kan vi utläsa att eleverna hade olika känslor inför insatsen. Någon var orolig inför insatsen och någon glad. Efter första mötet med den sociala tjänstehunden upplevde tre av eleverna att det kändes *”väldigt bra”*, en elev tyckte att det kändes *”helt ok ”*och de fyra andra tyckte att det kändes *”bra”*. Resultaten från elevenkäten beskriver även att eleverna tyckte att det kändes bra till väldigt bra att komma till skolan när dom visste att dom skulle få träffa den sociala tjänstehunden. Även personalen beskrev en positiv upplevelse av insatsen i enkätresultaten.

Genom att kombinera insatsen med social tjänstehund med berättande blev insatsen både konkret och lekfull. Berättarhunden Sally var den som berättade om djuren för eleverna. Genom att insatsen utspelade sig i skogen skapades en autenticitet, samtidigt som det var en utmanande miljö för både elever och den sociala tjänstehunden att befinna sig i. Resultaten från personalenkäten visar att personalen såg en förändring åt en positiv riktning hos eleverna som arbetade med den sociala tjänstehunden. Personalen kunde även se att elevernas delaktighet på lektionen förändrades åt en positiv riktning.

BILD 6. ELEV HAR RITAT TECKNING TILL SALLY INFÖR FÖRSTA MÖTET.

“Och så kunde vi relatera till djuren i boken och så blev det mycket samtal, som blev djupa samtal om hur de mår och känner, tänker jag. Som vi kunde ta vara på, på ett annat sätt. Jag tror inte jag kommit in på de frågorna utan Trampolins teater och böcker och utan dig och Sally. Det är klart att man alltid pratar om det, men det blev så här-och-nu. Det blev riktigt, verkligt för dom.”

- Pedagog Grundsärskolan

Resultaten från elevernas enkät visar att eleverna upplevde att lektionen blev mer spännande när den sociala tjänstehunden var med. Resultaten från personalenkäten bekräftar detta och visar att även personalen såg att elevernas intresse ökade när den sociala tjänstehunden var närvarande. Det blev en annan form av insats som inte enbart bestod av faktainläring.

[...] Spelar ingen roll hur många ABC böcker eller vilken metod du använder. Har du något att hänga upp det på som blir något roligt, som är lekfullt, så går det så bra. Man tröttar inte ut dom, de här eleverna har inte så mycket egen motor så man måste hela tiden fylla på med olja. Fyller man på för mycket rinner det över åt ena hållet och går det för trögt så blir inte det bra heller. Det måste vara lagom tempo, lagom mycket, bygga upp, vara igenkännande, inte för främmande. Ja, det här var kanon. [...]

- Pedagog Grundsärskolan

En assistent beskriver svårigheten med att arbeta med grupp i en miljö som inte är helt anpassad till förutsättningarna. Att miljön skapar störningar som i sin tur kan störa koncentrationen för både elever och den sociala tjänstehunden.

"Jag känner min inte negativ till gruppmötena, men jag ser mer skillnad när de har gått i väg en och en. En del, när det är mygg osv, de tappar lätt koncentrationen. Så är det för Sally också. När det är mycket runt omkring."

- Assistent Grundsärskolan

Miljön är viktig för en insats med social tjänstehund, inte minst när man arbetar mot särskolan. Att tillrättalägga miljön i så stor utsträckning som möjligt är relevant för att insatsen ska bli så lyckad som möjligt.

Alla elever svarar i enkäten att de vill ha mer lektioner tillsammans med hund. I personalens enkätresultat går att utläsa att alla ser ett specifikt syfte med att använda

sociala tjänstehundar för just elever med funktionsvariationer. Samtliga i personalgruppen ser ett behov av att arbeta med social tjänstehund i grundsärskolan.

5.4.1 Förberedelser

Alla förberedelser som gjordes inför insatsen hade som syfte att ge trygghet till eleverna och förkunskap om vad som skulle hända. Genom förberedelserna så skapades även ett tydligt samförstånd hos den inblandade personalen. Att förberedelserna kunde ske genom bilder, samtal men även i teaterform var särskilt relevant för denna målgrupp och gav en stabil grund inför insatsen.

Eftersom eleverna i klassen hade olika funktionsvariationer är det svårt att hitta en metod som passar alla elever. Att genomföra gruppaktiviteter kan vara särskilt svårt i denna skolform, något som påpekades av de vuxna som deltog i insatsen. Eftersom det genomfördes insatser med enskilda elever under denna period så kunde pedagogerna se att även om insatsen med en social tjänstehund i grupp inte alltid fungerade för alla elever så fungerade insatsen med dessa elever när man genomförde enskilda lektioner.

5.4.2 Hundförare AAE

Arbetet som hundförare innebär att kunna se flera olika perspektiv och därigenom stödja flera relationer. Hundföraren ska vara pedagog men även verka som en motivator som hjälper eleven och hunden att utveckla en egen relation. Hundföraren måste ha förmågan att ge plats åt relationen samtidigt som hen är med och tolkar och guidar så att mötet och lektionen blir så bra som möjligt för både den sociala tjänstehunden och eleven. Genom ett gott samarbete mellan mentor och hundteam kan man knyta ihop de övriga lektionerna med hundlektionen och skapa en röd tråd mellan den vanliga lektionen och AAE.

5.5 Validitet

Validitet är det som beskriver om studien verkligen mäter det som författaren avsett att mäta. (Mälardalens universitet, 2022) Att studien genomfördes med en befintlig klass med särskoleelever, inte handplockade elever som alla uttryckligen ville arbeta med AAE,

gör att studiens validitet ökar. Att grupperna var med elever med olika funktionsvariationer och olika behov påverkade upplevelsen av insatsen i grupp, men gruppen med många varierade behov kan tydligare symbolisera verkligheten i en särskola och vara ett representativt urval. Att pedagogen och assistenterna hade en positiv inställning till hundar och god kännedom om hundar kan påverka validiteten. I intervjun beskriver även pedagogen hur hon anser att en lärare måste vara motiverad för att en insats med AAE ska bli genomförbar:

"Jag tror att som lärare så måste du verkligen vilja, man kan inte göra bara för att man ska göra ett projekt. Man måste förstå vad det innebär och man måste ha en vilja själv. Man måste ha tillit för personen som kommer. Det gäller att ha tid ihop och att man själv tycker om hundar. Att man kan hjälpa gruppen, att jag klarar av rädslor hos barn för att de är trygga med mig jag kan gå ut i skogen för jag vet att de lyssnar."

- Pedagog Grundsärskolan

Citatet ovan beskriver att studien måste ha vissa särskilda ramar för att kunna genomföras med samma resultat. Dels handlar det om personalens inställning gentemot insatsen och förmåga att ta hand om och lösa eventuella rädslor hos elever. Det handlar också om att ha en tillit till hundteamet som arbetar.

5.6 Reliabilitet

Reliabilitet är det som beskriver om studien mäter det som den avsett att mäta och om studien är replikerbar dvs. att det skulle bli samma resultat om vi genomförde studien igen. (Mälardalens universitet, 2022) Detta skulle innebära att intervjupersonerna skulle svara exakt likadant på frågorna om intervjun skedde igen. Detta är svårt att veta med säkerhet eftersom intervjupersonerna och intervjuare påverkas av sin omvärld. Intervjupersonerna kanske varit med om något som påverkat dem och gett nya erfarenheter, som skulle göra att de värderat om sina tankar och idéer kring insatsen. Reliabiliteten kan påverkas av att det enbart är en pedagog och två assistenter som var med på insatsen och samtliga hade en positiv inställning till hundar. Ett större urval hade gett högre reliabilitet.

5.6.1 Objektivitet

Att författaren genomförde insatsen som hundteam tillsammans med sin egen sociala tjänstehund påverkar objektiviteten i studien. Det finns en möjlighet att författaren gör en mer positiv tolkning av insatsen eftersom det handlar om både den egna hundens och sina egna insatser. Att den som genomför intervjuerna också är den som genomfört själva insatsen kan påverka vad intervjupersonerna väljer att berätta i intervjusituationen, då de kan forma svaren utefter vad de tror att intervjuaren vill ha för svar. Det kan även påverka hur intervjuaren väljer att tolka svaren och vilka svar som får en följdfråga. Genom att låta någon annan gå igenom och bearbeta intervjusvaren och dela in citaten i subgrupperna skulle studiens objektivitet öka. Elevenkäten genomfördes i klassrumssituation tillsammans med pedagog eller assistent, då många elever har behov av stöd med koncentration och läsning. Detta kan i sin tur påverka hur eleverna svarar.

5.7 Framtida forskning

Att jag inte genomförde intervjuer tillsammans med eleverna berodde på en förförståelse som inte stämde med verkligheten. Detta ledde till att jag gick miste om intressant informationsmaterial som hade kunnat bidra till studien. I en framtida studie skulle elevernas uppfattning om insatsen samlas in även genom intervjuer för att få en djupare förståelse för enkätsvaren. För att fördjupa kunskapen om resultaten av insatsen hade det även varit intressant att genomföra en enkät med föräldrarna för att undersöka om insatsen även påverkade eleverna i deras hemsituation.

Jag tycker även att det vore intressant att se närmare på hundförarens uppdrag och de olika perspektiv och relationsskapande som en AAE insats innebär: *Vilken kunskap och vilka kvalitéer är mest relevant för en hundförare i sitt yrke?*

6. Avslutande diskussion

Genom att belysa perspektiven *literacy*, *HAB* och *mentalisering* visar studien hur AAE kan påverka språkutveckling i särskolan. De resultat som beskriver literacy visar hur arbetet med sociala tjänstehunden kan skapa tillfällen för berättande där literacy utvecklas. Resultatet beskriver även hur arbetet med AAE kan skapa nya literacy erfarenheter. Genom att skapa tillfällen med positiva literacy erfarenheter, där den sociala tjänstehunden utan krav på prestation lyssnar och interagerar med eleven utan att göra bedömningar, kan elevens attityd till literacy förändras. Resultatet visar även att insatsen ger eleverna ett gemensamt språkämne som på detta sätt för eleverna samman.

Perspektiven *HAB* och *mentalisering* beskriver hur en insats med social tjänstehund kan utveckla lärmiljön och gruppens sociala aktivitet och på detta sätt påverka elevernas förmåga till inläring. Genom att påverka förmågan till mentalisering och därigenom samspelet i elevgruppen kan lärmiljön bli lugnande, tillåtande och mer inkluderande. En social tjänstehund kan på detta sätt påverka det sociala kapitalet i gruppen. I relationsskapandet mellan social tjänstehund och elev kan motivationen påverkas och ge bättre förutsättningar för inläring. Personalen och eleverna beskriver AAE som en insats som är relevant i särskolan, som både kan lära och bidra till lärmiljön.

7. Referenser

Angelöw, Bosse; Jonsson, Thom. (2000). *Introduktion till socialpsykologi*. Studentlitteratur: Lund.

Axelsson Kihlblom; Lina (2021/22) *Regeringens proposition 2021/22:162 Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning* Utbildningsdepartementet: Stockholm

Bengtsson, C, Hjorth, M, Sandberg, H & Thelander, Å. 1998. *Möten på fältet Kvalitativ metod i teori och praktik*. Lund: Lunds universitet.

<https://lucris.lub.lu.se/ws/files/5853683/632914.pdf> (Hämtad 2022-02-27)

Beetz, Andrea; Julius, Henri; Turner, Dennis; Kotrschal, Kurt. (2012). *Effects of Social Support by a Dog on Stress Modulation in Male Children with Insecure Attachment*. Frontiers in psychology. 3. 352. 10.3389/fpsyg.2012.00352.

Bretherton, Inge. (1992). *The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth*. Developmental Psychology 28, 759-775

Emmelin, Maria. Eriksson, Malin. 2012. *Kan socialt kapital "byggas in" i våra bostadsområden och därmed förbättra invånarnas upplevda och mentala hälsa?* Malmö Stad: 2012

Fast, Carina. 2008. *Literacy - i familj, förskola och skola*. Studentlitteratur: Lund

Fine, Aubrey H. *Kapitel 1 - The Human-Animal Bond Over the Lifespan: A Primer for Mental Health Professionals*. Redaktörer; Kogan; Lori; Blazina Christopher. (2019).

Clinician's Guide to Treating Companion Animal Issues: Addressing Human-Animal Interaction. Academic Press.

Forsgren Anderung, Karin; Folkesson, Elin (2018) Trampolinmodellen – Ett lekfullt sätt att stärka barns och ungas läs- och språkutveckling. Sandviken

Friedmann E, Katcher AH, Thomas SA, Lynch JJ, Messent PR. (1983). *Social interaction and blood pressure. Influence of animal companions*. J Nerv Ment Dis. Aug;171(8):461-5. doi: 10.1097/00005053-198308000-00002. PMID: 6875529.

Friedmann, Erika; Thomas, Sue; Eddy, T.J.. (2000). *Companion animals and human health: Physical and cardiovascular influences. Companion Animals and Us: Exploring the Relationships between People and Pets*. 125-142.

Gullone, Eleonora. (2000). *The Biophilia Hypothesis and Life in the 21st Century: Increasing Mental Health or Increasing Pathology?*. Journal of Happiness Studies. 1. 293-322. 10.1023/A:1010043827986.

Hart, Susan. (2015). *Inclusion, play and empathy - neuroaffective development in children's groups*. Hans Reitzels forlag: Danmark

IAHAIO (2014) *White paper*. <https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2021/01/iahaio-white-paper-2018-swedish.pdf> (Hämtad 2021-09-17)

Jakobsson, Inga-Lill; Nilsson, Inger (2019) *Specialpedagogik och funktionsvariationer*. Natur & Kultur: Stockholm

Karlberg, Sara; Eriksson, Helena (2018) *Sociala tjänstehundar - omsorg utan ord*. Göteborg: Klickerförlaget Göteborg AB

Knutes Nyqvist , Helen; Wallius, Rut. Skolverket (2020) *Undervisning och lärande genom sinne, tanke och känsla*. <https://larportalen.skolverket.se/LarportalenAPI/api-v2/document/path/larportalen/material/inriktningar/4->

specialpedagogik/Grundskola/130_Inkludering_och_skolans_praktik/del_04/Material/Flik/Del_04_MomentA/Artiklar/SP102_1-9_04A_%2001_Sinne.docx Stockholms universitet: Stockholm

Lane, Holly B; Zavada, Shannon D.W. (2013). *When Reading Gets Ruff: Canine-Assisted Reading Programs*. The reading teacher. Volume 67, Issue 2, October 2013.
<https://doi.org/10.1002/TRTR.1204>

Mccune, Sandra; Kruger, Katherine; Griffin, James; Esposito, Layla; Freund, Lisa; Hurley, Karyl; Bures, Regina. (2014). *Evolution of research into the mutual benefits of human-animal interaction*. Animal Frontiers. 4. 49-58. 10.2527/af.2014-0022.
[https://www.researchgate.net/publication/269429785 Evolution of research into the mutual benefits of human-animal interaction](https://www.researchgate.net/publication/269429785_Evolution_of_research_into_the_mutual_benefits_of_human-animal_interaction) (Hämtad: 2022-07-20)

Handlin, Linda. (2010) *Human-Human and Human-Animal Interaction Some Common Physiological and Psychological Effects*. Sveriges Lantbruksuniversitet SLU: Skara

Handlin, Linda; Nilsson, Anne; Lidfors, Lena; Petersson, Maria & Uvnäs- Moberg, Kerstin (2018) *The Effects of a Therapy Dog on the Blood Pressure and Heart Rate of Older Residents in a Nursing Home*, Anthrozoös, 31:5

Kotrschal, Kurt.; Ortbauer, Brita. (2003). *Behavioral effects of the presence of a dog in a classroom*. Anthrozoös, 16(2), 147–159. <https://doi.org/10.2752/089279303786992170>

Mälardalens universitet (2022). *Reliabilitet*.
<https://libguides.mdu.se/c.php?g=678062&p=4832301>. Hämtad 2022-09-25
Mälardalens universitet (2022). *Validitet*.
<https://libguides.mdu.se/c.php?g=678062&p=4832296>. Hämtad 2022-09-25

Regeringen (2018)

<https://www.regeringen.se/49d199/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/konventionen-om-barnets-rattigheter-svenska-2018.pdf>

Serpell James A. *Beneficial Effects of Pet Ownership on Some Aspects of Human Health and Behaviour*. (1991) Journal of the Royal Society of Medicine. 1991;84(12):717–720.

doi:10.1177/014107689108401208

Serpell; James A. *Kapitel 2: Animal-Assisted Interventions in Historical Perspective*. Fine, Aubrey H. (2019). *Handbook on animal assisted therapy. Foundations and guidelines for animal-assisted therapy*. London: Academic Press/Elsevier

Shani, Liat. (2017) *Animal-assisted dyadic therapy: A therapy model promoting development of the reflective function in the parent–child bond*, Clinical Child Psychology and Psychiatry doi: 10.1177/1359104516672506

Skolverket. (2017) Informationsfolder: *Grundsärskolan är till för ditt barn*. Skolverket: Stockholm

Skolverket. (2022) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr22*. Nordstedts Juridik: Stockholm.

SPSM (2022) *Intellektuell funktionsnedsättning*.

<https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/intellektuell-funktionsnedsattning/>

(Hämtad: 2022-06-20)

Stevenson, Kathryn; Jarred, Scott; Hinchcliffe, Vivian; Roberts, Kathryn. (2015). *Can a dog be used as a motivator to develop social interaction and engagement with teachers for students with autism?*. Support for Learning. 30. 341-363. 10.1111/1467-9604.12105.

Regeringskansliet (2008). *Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* och fakultativt protokoll till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

<https://www.regeringen.se/4ae1cb/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/funktionshinder/konvention-om-rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning.pdf>. Hämtad: 2022-09-10

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

https://lincs.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf
(Hämtad: 2022-09-08)

Williams, Pia; Sheridan, Sonja, Pramling Samuelsson, Ingrid (2020)

Barns samlärande - en forskningsöversikt Skolverket:Liber

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a653f89/1553957217892/pdf778.pdf>

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1 - Intervjufrågor pedagog

1. Berätta vem du är och vad du arbetar med.
2. Hur kom det sig att du ville prova att arbeta med en social tjänstehund med din klass?
Vad hade du för förväntningar på arbetet?
3. Hur upplever du insatsen med en social tjänstehund i skolan i jämförelse med dina förväntningar?
4. Beskriv samarbetet med Trampolin.
5. Hur upplever du kopplingen mellan Litteraturhuset Trampolin och arbetet med den sociala tjänstehunden?
6. Kunde du se någon interaktion mellan den sociala tjänstehunden och eleverna under lektionerna?
7. Vad tänker du att eleverna har tränat på i arbetet med den sociala tjänstehunden och Djuren i skogen?
8. Hur upplever du att insatsen med social tjänstehund har påverkat eleverna? Finns det en psykisk, fysisk eller pedagogisk påverkan?
9. Vilken respons har du fått från eleverna?
10. Vilken roll upplever du att berättandet har haft i arbetet med den sociala tjänstehunden och Djuren i skogen?
11. Hur upplever du att ett lekfullt lärande påverkar elevernas inläring?
12. Upplever du att insatsen har påverkat samhörigheten i elevgruppen?

13. Upplever du att elevernas förmåga till kommunikation och turtagning påverkades under insatsen? På vilket sätt?
14. Ser du en förändring av elevernas delaktighet på lektionen när en social tjänstehund var närvarande?
15. Såg du en förändring av elevernas språkliga deltagande på lektionen när en social tjänstehund var närvarande? På vilket sätt?
16. Ser du att elevernas intresse för lektionen och dess innehåll påverkades av att skolhunden var närvarande? På vilket sätt?
17. Utifrån din erfarenhet av insatsen, anser du att en social tjänstehund bidrar till inlärningsmiljön? På vilket sätt?
18. Utifrån din erfarenhet av insatsen, anser du att arbetet med en social tjänstehund påverkade eleverna och deras språkutveckling? På vilket sätt?
19. Ser du att det finns ett specifikt syfte att använda sociala tjänstehundar för just elever med funktionsvariationer? Berätta!
20. Hur upplever du personligen att det har varit att ha en hund med på lektionen?
21. Har du upplevt eller tänkt på några svårigheter med att ha hund i skolmiljön?
22. Ser du att det finns ett behov av att fortsätta att arbeta med sociala tjänstehundar i grundsärskolan? Har du i så fall några tankar om hur man skulle kunna använda en social tjänstehund i särskolan?

8.2 Bilaga 2 - Intervjufrågor Assistent

1. Berätta vem du är och vad du arbetar med.
2. Hur upplever du att insatsen med social tjänstehund har påverkat eleverna? Finns det en psykisk, fysisk eller pedagogisk påverkan?
3. Vilken respons har du fått från eleverna?
4. Upplever du att insatsen har påverkat samhörigheten i elevgruppen?
5. Såg du en förändring av elevernas språkliga deltagande på lektionen när en social tjänstehund var närvarande? På vilket sätt?
6. Ser du att elevernas intresse för lektionen och dess innehåll påverkades av att skolhunden var närvarande? På vilket sätt?
7. Ser du en förändring av elevernas delaktighet på lektionen när en social tjänstehund var närvarande?
8. Såg du en förändring av elevernas språkliga deltagande på lektionen när en social tjänstehund var närvarande? På vilket sätt?
9. Ser du att det finns ett specifikt syfte att använda sociala tjänstehundar för just elever med funktionvariationer? Berätta!
10. Hur upplever du personligen att det är att ha en hund med på lektionen?
11. Upplever du att en lektion med den sociala tjänstehunden även har påverkat elevens fortsatta skoldag?
12. Har du upplevt eller tänkt på några svårigheter med att ha hund i skolmiljön?

13. Ser du att det finns ett behov av att fortsätta att arbeta med sociala tjänstehundar i grundsärskolan? Har du i så fall några tankar om hur man skulle kunna använda en social tjänstehund i särskolan?

8.3 Bilaga 3 - Enkät om sociala tjänstehundar i grundsärskolan

Läs igenom respektive fråga och ringa in den siffra som du bäst anser passar som svar.

Här representerar 0 ett negativt svar och 10 ett positivt svar.

1. Hur upplever du insatsen med en social tjänstehund i skolan?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Negativ					Positiv					

2. Ser du en förändring hos barnen som har arbetat med den sociala tjänstehunden?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
En negativ förändring					Nej		En positiv förändring			

3. Upplever du att insatsen har påverkat samhörigheten i elevgruppen?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Samhörigheten har minskat					Nej		Samhörigheten har ökat			

4. Upplever du att elevernas förmåga till kommunikation och turtagning har påverkats under insatsen?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Elevernas förmåga påverkades negativt					Nej		Elevernas förmåga påverkades positivt			

5. Ser du en förändring av elevernas delaktighet på lektionen när en social tjänstehund var närvarande?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Elevernas delaktighet minskade					Nej		Elevernas delaktighet ökade			

6. Ser du en förändring av elevernas språkliga deltagande på lektionen när en social tjänstehund var närvarande?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Elevernas språkliga deltagande minskade				Nej						Elevernas språkliga deltagande ökade	

7. Ser du att elevernas intresse för lektionen och dess innehåll påverkades av att skolhunden var närvarande?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Elevernas intresse minskade				Nej						Elevernas intresse ökade	

8. Utifrån din erfarenhet av insatsen, anser du att en social tjänstehund bidrar till inlärningsmiljön?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
I en negativ riktning				Nej						I en positiv riktning	

9. Utifrån din erfarenhet av insatsen, anser du att arbetet med en social tjänstehund hjälpte eleverna med deras språkutveckling?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Nej				Lite						Ja, mycket	

10. Ser du att det finns ett specifikt syfte att använda sociala tjänstehundar för just elever med funktionvariationer?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Nej								Ja		

11. Upplever du att en lektion med den sociala tjänstehunden även har påverkat elevens fortsatta skoldag?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Eleven påverkas negativt				Nej						Eleven påverkas positivt	

**12. Ser du ett behov av att fortsätta att arbeta med sociala tjänstehundar i
grundsärskolan?**

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Nej					Kanske					Ja, absolut

8.4 Bilaga 4 - Elevenkät - Lektioner med hunden Sally

Läs en fråga och ringa in den smiley som du tycker stämmer. Fortsätt därefter tills samtliga frågor är besvarade.

1. Hur kändes det när det skulle komma en hund till skolan?

1
Rädd

2
Orolig

3
Spännande

4
Glad

2. Hur kändes det när du träffat Sally?

1
Dåligt

2
Helt ok

3
Bra

4
Väldigt bra

3. Hur var lektionerna med Sally?

1
Dåliga

2
Helt ok

3
Bra

4
Väldigt bra

4. Lärde du dig något med Sally?

1

Nej

2

Lite

3

Ganska mycket

4

Väldigt mycket

5. Blev lektionen mer spännande när Sally var med?

1

Nej

2

3

4

Väldigt spännande

6. Hur var det att lära sig om djuren när Sally var med?

1

Svårt

2

3

4

Lätt

7. Hur kändes det att komma till skolan när Sally var där?

1

Inte bra

2

Helt ok

3

Bra

4

Väldigt bra

8. Skulle du vilja ha mer lektioner med en hund?

1

Nej

2

3

4

Ja